

# **Koronapandemia Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden arjessa**

Työntekijöiden ja asukkaiden kokemuksia koronapandemiasta



Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

kevät 2022

Mila Rantamäki

Sosionomikoulutus

Tekijä Mila Rantamäki

Työn nimi Koronapandemia Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden arjessa—  
Työntekijöiden ja asukkaiden kokemuksia koronapandemiasta

Ohjaaja Sirpa Ylikerälä

Tiivistelmä

Vuosi 2022

---

Opinnäytetyössä tarkasteltiin koronapandemian vaikutusta Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden kahden asumisyksikön toimintaan. Aiheeseen perehdyttiin työntekijöiden sekä asukkaiden näkökulmasta. Tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa pitkittyneen koronapandemian kokemuksista ja siten luoda jatkokäyttöön soveltuvaa tietoa, jota voidaan hyödyntää myös muunlaisissa poikkeusolosuhteissa. Työn tulokset siirtyivät työn valmistuttua tilaajalle jatkokäyttöön.

Tutkimuksellinen osuus työstä toteutettiin kyselynä, joka kohdistui koronapandemian kokemukseen erityisesti yhteisöllisyyden ja osallisuuden näkökulmasta. Kyselyyn vastasi kattavasti yksiköiden henkilökunta ja pieni osa yksiköiden asukkaista. Kyselyn laadullinen aineisto analysoitiin teemoittelemalla. Tietoperustassa keskityttiin tutkimuksen käsitteistöön, joihin kuuluivat osallisuus ja yhteisöllisyys sekä niihin liittyviin aiempiin tutkimuksiin. Koronapandemiaan liittyvää aiempaa tutkimustietoa oli niukasti saatavilla, joten tutkimuksessa hyödynnettiin aiempaa tietoutta osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä päihdehuollossa sekä havainnoitiin koronapandemian vaikutuksia yleisesti sosiaalialan työhön.

Koronapandemian yleiset rajoitteet näkyivät myös asumisyksiköissä toimintaa rajoittavana tekijänä, ja merkityksellisin rajoite oli selvästi yhteisen toiminnan puute koronapandemian aikana. Osa vastaajista koki koronapandemian heikentäneen yksiköiden yhteisöllisyyttä sekä asukkaiden osallisuutta. Työntekijät kokivat asukkaita enemmän haittoja koronapandemian tuomista muutoksista palveluntuottoon. Jatkon kehittämistarpeeksi nousi erilaisten ryhmätoimintojen turvaaminen esimerkiksi pienryhmien avulla.

Avainsanat Asumispalvelut, koronapandemia, osallisuus, yhteisöllisyys

Sivut 40 sivua ja liitteitä 13 sivua

The thesis examined the impacts of COVID-19 pandemic on two residential service units of Tampere A-Kilta. The subject was perceived from the point of view of staff and residents. The aim of the research-based thesis was to produce new knowledge about the experiences of a prolonged pandemic and thus create knowledge which can be utilized in different kind of exceptional circumstances. The results of the finished thesis were handed over to Tampere A-Kilta.

The exploratory part of the thesis was implemented as an inquiry, which focused on the experiences especially in terms of communality and inclusion. Responses were received from a broad group of staff members and a small number of residents. The qualitative data were analyzed by thematizing. The knowledge base of the thesis focused on the key concepts, i.e. inclusion and communality, and previous research into the topics. There was only scarce previous research on COVID-19 pandemic and the thesis subject. Thus, the thesis utilized previous research into inclusion and communality in substance abuse treatment, and observed the effects of COVID-19 pandemic in social work in general.

The general restrictions during COVID-19 pandemic were also visible in the residential service units; the most significant restriction was the lack of mutual activities during the pandemic. Some respondents experienced that COVID-19 pandemic had impaired the communality and residents' inclusion in the residential service units. Compared with the residents, the staff experienced more disadvantages related to changes in service production due to the COVID-19 pandemic. As a need for further development, guaranteeing different kind of communal activities, for example by means of smaller groups, was brought up.

Keywords COVID-19 pandemic, community, inclusion, residential services

Pages 40 pages and appendices 13 pages

## Sisälllys

1	Johdanto .....	1
2	Opinnäytetyön lähtökohdat .....	3
2.1	Aihe, tavoite ja tarkoitus .....	3
2.2	Työelämäyhteistyö ja asuminen opinnäytetyön tilaajan palvelussa .....	4
2.3	Koronapandemia .....	5
2.3.1	Koronapandemia tilaajan palvelussa .....	6
2.3.2	Koronapandemian aiemmat tutkimukset päihdehuollosta .....	7
3	Työn teoreettinen pohja ja käsitteistö .....	9
3.1	Yksilö ja yhteisö .....	9
3.2	Osallisuus .....	10
3.2.1	Osallisuus päihdetyössä .....	11
3.2.2	Osallisuus koronapandemian aikana .....	13
3.3	Yhteisöllisyys .....	14
3.3.1	Yhteisöllisyys päihdetyössä .....	15
3.3.2	Yhteisöllisyys koronapandemian aikana .....	16
4	Tutkimuksen toteuttaminen .....	16
4.1	Tutkimuskysymykset .....	17
4.2	Tutkimusmenetelmänä laadullinen kyselytutkimus .....	18
4.3	Aineiston hankinta .....	19
4.4	Aineiston analysointi teemoittelun avulla .....	20
5	Tulokset .....	22
5.1	Sosiaaliset kontaktit asumisyksiköissä koronapandemian aikana .....	23
5.2	Rajoitukset koronapandemian aikana .....	25
5.3	Yhteisöllisyys ja yhteinen toiminta .....	26
5.4	Osallisuus .....	27
5.5	Kehittäminen .....	28
6	Johtopäätökset .....	29
7	Eettisyys ja luotettavuus .....	32
8	Pohdinta .....	34
	Lähteet .....	37

## **Liitteet**

- Liite 1 Aineistohallintasuunnitelma
- Liite 2 Saatekirje
- Liite 3 Asukkaille suunnattu kyselypohja
- Liite 4 Työntekijöille suunnattu kyselypohja

## 1 Johdanto

Covid-19-pandemia on ravistellut vuodesta 2020 lähtien sosiaali- ja terveysalaa, kuten koko Suomen väestöä. Ajankohtaisuudestaan huolimatta pandemian tutkiminen on keskittynyt nykyisellään terveydenhuoltoon ja sairauden aiheuttamiin vaikutuksiin elimistössä.

Pandemian tutkimuksessa on vuosien 2021 ja 2022 aikana käännytty havaitsemaan myös enemmän sosiaalityön kannalta oleellisia akuutteja ja pitkäaikaisvaikutuksia.

Ajankohtaisessa pandemiatilanteessa on merkittävää tutkia sen vaikutuksia ja kehittää sosiaalialan työtä ja toimintaa tulosten pohjalta. Aihe on globaalisti ajankohtainen ja koskettaa yhteiskuntaamme päivittäin. Opinnäytetyön aihe valikoitui koskemaan ajankohtaisuutensa vuoksi koronapandemian vaikutuksia Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluihin. Tutkittua tietoa koronapandemiasta on tänä päivänä jo runsaasti, mutta havaintojeni mukaan päihteitä käyttävien osuus on jäänyt tutkimuksissa vähälle. Kun puhutaan koronapandemian vaikutuksista sekä pidempiaikaisista seuraamuksista, ei havaintoja voida tehdä vain päihteiden käytön määrien muutoksista, vaan tutkimusta pitää ohjata koskemaan myös päihteitä käyttävien henkilöiden kokemuksia ja toimintaympäristöjen muutoksia. Jo mahdollisesti marginaaleissa eläviä tulee tukea ja auttaa selviytymään koronapandemian tuomista haasteista yhtä lailla kuin muutakin väestöä.

Sosionomin tulee työssään hahmottaa yhteiskunnallisesti merkittäviä tapahtumia ja ilmiöitä, jotka vaikuttavat työskentelyyn sosiaalialalla. Yksi merkittävimmistä tällä hetkellä ja pitkällä aikatahtämällä vaikuttavista asioista on nimenomaan koronapandemia. Sen tuomia muutoksia palveluihin ja muutosten aiheuttamia haittoja asiakasnäkökulmasta tulee osata havaita ja pyrkiä korjaamaan käytännön työssä vielä pitkään. Sosionomin kompetensseihin lukeutuvat osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy, jotka tutkitun tiedon tuottamisen ja jakamisen kanssa yhdistyvät työssä ja muodostavat sellaisen kokonaisuuden, joka sosiaalialaa ajatellen on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti sekä paikallisesti vaikuttava (SOAMK, n.d.).

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda uutta tietoa koronapandemian vaikutuksista tilaajan tuottamaan asumispalveluun asukkaiden sekä henkilökunnan kokemusten pohjalta.

Opinnäytetyö syventyy koronapandemian kokemuksissa erityisesti yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen, joiden mahdollisia muutoksia pyritään havainnoimaan. Näiden kokemusten pohjalta Tampereen A-Kilta ry:n asumispalvelut saavat tietoa, jonka perusteella toimintaa voidaan kehittää jatkossa huomioiden myös muut toimintaa rajoittavat poikkeusolosuhteet ja niiden vaikutukset.

Työn teoreettinen osuus pohjustaa asiaa tilaajan ja palvelun esittelyllä sekä käsittelee koronapandemian yleisiä muutoksia tilaajan palveluntuotantoon. Lisäksi teoriapohja avaa tutkimuksen kannalta oleellista käsitteistöä ja niiden avulla viittaa aiempaan tutkimustietoon. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, millaisia kokemuksia Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden työntekijöillä ja asukkailla on koronapandemiasta.

## 2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ajankohtaista tietoa vallitsevaan koronapandemiaan liittyvistä kokemuksista Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluissa. Aiheen valintaan ja työelämäyhteyteen vaikuttivat kiinnostukseni havainnoida koronapandemian vaikutuksia päihteidenkäyttäjien arkeen asumisyksiköissä. Koronapandemiaan on kohdistettu jo lukuisia tutkimuksia, mutta erityisesti mediassa on nostettu esiin asioita, jotka liittyvät muihin sosiaalityön osa-alueisiin. Päihteidenkäyttöä on myös tutkittu, mutta lähinnä siitä näkökulmasta, onko varsinainen päihteidenkäyttö muuttunut väestöllisellä tasolla. Opinnäytetyön tarkoituksena onkin havainnoida mahdollisia muutoksia juuri päihteiden käyttäjien ja asumispalveluiden kannalta oleellisissa viitekehyksissä: osallisuudessa ja yhteisöllisyydessä.

### 2.1 Aihe, tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön aiheena on tutkia koronapandemiaan liitettyjä kokemuksia Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluissa. Aiheessa perehdytään erityisesti osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksiin yksiköissä, mutta havainnoidaan myös muita asioita, kuten pandemia-ajan rajoituksia yksiköissä. Aiheeseen perehdytään palveluesimiehen, työntekijöiden sekä yksiköiden asukkaiden näkökulmasta, jotta saatua tietoa voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin palvelua kehittäessä jatkossa.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa koronapandemian muutoksista ja siten mahdollistaa tilaajalle uuden tutkimustiedon saanti. Tilaaja voi hyödyntää opinnäytetyössä saatua tietoa palveluidensa kehittämiseen koronapandemian pitkittyessä, jotta palvelut tukevat asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Lisäksi opinnäytetyöstä saatavalla tiedolla on pitkäaikaisempaa hyötyä siinä, että työstä saatavaa tietoa voidaan jatkossa myös hyödyntää muissa poikkeusolosuhteissa. Tilaajan kanssa on tehty sopimus opinnäytetyön aineiston oikeuksien siirrosta Tampereen A-Kilta ry:lle. (Liite 1)



## 2.2 Työelämäyhteistyö ja asuminen opinnäytetyön tilaajan palvelussa

Tampereen A-Kilta ry on nimensä mukaisesti Tampereella toimiva yleishyödyllinen yhdistys, joka tarjoaa päihteisiin liittyviin ongelmiin tukea ja neuvontaa. Yhdistys tarjoaa erilaista toimintaa päihderiippuvaisille sekä heidän läheisilleen. Periaatteena toiminnassa on vahvasti vertaistuellinen toiminta, joka on ohjannut yhdistyksen toimintaa jo sen perustamisesta saakka. Tampereen A-Kilta ry:n toimintaan kuuluu erilaisia ryhmiä, tupatoimintaa, hankkeita, yhteisötoimintaa sekä avopalveluita. (Tampereen A-Kilta ry, n.d.a)

Opinnäytetyönä toteutettu tutkimus tehdään työelämäyhteistyössä Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden kanssa. Tampereen A-Kilta ry tuottaa kahta Tuettu asuminen -palvelua ostopalveluna Tampereen kaupungille. Palvelua tuotetaan kotiin annettavana tukena sekä tukiasunnoissa tapahtuvana palveluna. (Tampereen kaupunki, n.d.) Tutkimuksen kohteena on tukiasunnoissa tapahtuva palvelu. Opinnäytetyö on rajattu kotiin annettavan tuen ulkopuolelle siksi, että palvelu ei ole kuulunut palveluntuottajan tarjoamiin palveluihin koronapandemian varhaisessa vaiheessa, eikä palvelun tutkimisella voida havaita tutkimuksen kannalta oleellisia yhteisöllisyyden mahdollisia muutoksia.

Tampereen A-Kilta ry tuottaa Tuettu asuminen tukiasunnossa -asumispalvelua kotiin annettavan tuen lisäksi (Tampereen kaupunki, n.d.). Palvelua tuotetaan vuoden 2022 alusta alkaen kahdessa Tampereen Härmälässä toimivassa tukiasumisen yksikössä (Tampereen A-Kilta, n.d.b). Tutkimuksessa asumisyksiköt määritellään yksikkö A:na ja yksikkö B:nä. Tilaajalla on tiedossaan yksiköiden kirjainten merkitykset, mutta opinnäytetyössä yksiköitä ei ole tarpeellista nimetä. Näin vastaajien anonymiteetti säilyy vielä paremmin, kun tutkimuksesta ei voida yksilöidä asumisyksiköiden todellisia nimiä tai osoitteita.

Tampereen A-Kilta ry:n asumispalvelut tuottavat sellaista Tuettu asuminen tukiasunnossa -asumispalvelua, jossa asiakkaat asuvat yhdistyksen hallinnoimissa tai välivuokratuissa tiloissa. Asumispalveluiden tarkoituksena on tukea asukasta siinä, että asuminen tukiasumisyksikössä on mahdollista tai asukas kykenee muuttamaan palvelun päättyessä kevyemmän tuen palveluun tai omaan asuntoon. Yksiköiden omavalvontasuunnitelman mukaan asumiseen yksikössä liittyy yleensä akuutti päihteenkäyttö ja se sallitaan

yksiköissä. Tämän lisäksi asukkailla saattaa olla mielenterveyden ongelmia sekä somaattisia sairauksia. Asumisyksiköissä asuminen pohjautuu huoneenvuokralakiin, jolloin myös asumispalvelun asiakkaita kutsutaan asukkaiksi. Huoneenvuokralain mukaiseen asumiseen liittyy asukkaan osalta enemmän oikeuksia ja vastuuta, jotka määrittävät vahvasti myös asumisyksiköiden toimintaa. (Huoneenvuokralaki 653/1987)

Toiminta näissä yksiköissä perustuu Asunto ensin -periaatteen toimintaan. Asunto ensin -periaate on Suomessa merkityksellinen asunnottomuustyön toimintamalli, joka pohjautuu laadittuihin suosituksiin, joiden pohjalle käytännön työ perustuu. Asunto ensin -periaatteen rakenteen mukaisesti palvelua tuotetaan hyvien kulkuyhteyksien päässä ja palveluntuottaja mahdollistaa tiloissaan myös erilaisten toimintojen toteuttamisen. Tampereen A-Kilta ry:n asumisyksiköt mahdollistavat nämä ja itse asumisen lisäksi asukkaiden yhteisissä tiloissa mahdollistuu myös yhteisen toiminnan järjestäminen. Asumisyksiköistä tehdään lisäksi retkiä sekä asukkailla on mahdollisuus osallistua muissa toimipisteissä sijaitseviin Tampereen A-Kilta ry:n ryhmätoimintoihin. Asuminen asumisyksikössä ei kuitenkaan velvoita asukasta osallistumaan yksiköissä järjestettävään toimintaan. (Asunto ensin, 2017)

Asuminen asumisyksiköissä pohjautuu asukkaan osallisuuden tukemiseen niin, että asukkaalla on tieto ja mahdollisuus vaikuttaa toimintaan sekä kuntoutumisen prosessissa huomioidaan tavoitteellisuus sekä asukkaan kiinnostuksen kohteet. Osallisuutta lisätään asumispalveluissa myös yhteisöllisyyden keinoin niin, että asukas kokee itsensä kuuluvaksi asumisyhteisöönsä. Lisäksi toiminnassa huomioidaan läheisten kanssa tehtävä yhteistyö sekä asumisyksikköä lähellä oleva fyysinen ympäristö jalkautuvan ympäristötyön avulla. (Asunto ensin, 2017) Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus on vahvasti liitännäinen näihin mainittuihin asumisen tavoitteisiin ja laatusuosituksiin ja työssä pyritään havaitsemaan koronapandemian aiheuttamia muutoksia palveluntuottoon sekä näiden muutosten kokemuksiin asumispalveluiden yksiköissä.

### **2.3 Koronapandemia**

Tässä opinnäytetyössä maailmanlaajuisista covid-19-taudin aiheuttamaa pandemiaa kutsutaan kansankielisesti koronapandemiaksi. Koronapandemia on aiheuttanut laajoja

vaikutuksia yhteiskuntamme toimintaan monilla sen osa-alueista. Pandemia-aika on opinnäytetyötä tehdessä kestänyt jo kaksi vuotta ja vasta nyt sen yhteiskunnallisesti merkittävät sulk- ja rajoitustoimet ovat helpottamassa. Valtakunnallinen strategia koronapandemian aikana on kääntymässä vuoden 2022 aikana siihen, että laajat rajoitustoimet poistuvat, vaikka pandemia jatkuisikin. Strategia tähtää lisäksi koronapandemian jälkityöhön ja palveluiden saatavuuden varmistamiseen. (Valtioneuvosto, 2022) Vaikka pandemia-aika on rajoitusten osalta helpottamassa, eivät tartuntamäärät tai sairaalahoidon tarve ole vähentyneet. Pandemian aika ei edelleenkään ole loppunut, vaan riski tartunnoille ja uusille koronatoimille on edelleen ajankohtainen.

Koronapandemian vaikutuksia juuri sosiaalialalla on tutkittu edelleen melko vähän, eikä sen vaikutuksia sosiaalialan työhön ole huomioitu vielä pitkäaikaisten vaikutusten ja seurausten osalta. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:n puheenjohtaja Jenni Karsio kommentoi hyvin koronapandemian toimia ja vaikutuksia sosiaalialalle. Karsio kertoo kommentissaan, että koronapandemian suhteen on edetty terveydelliset seikat huomioiden, mutta sosiaaliset ongelmat on jätetty huomioimatta. Hän painottaa kommentissaan, että koronapandemian aikana pahoinvointi on lisääntynyt ja nyt koronapandemian hiipuesssa sosiaalialan ammattilaiset ovat tärkeässä osassa työskentelemässä yhteiskunnan palveluiden ja ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. (Talentia, 2022)

### **2.3.1 Koronapandemia tilaajan palvelussa**

Tutkimuksen aiheen kannalta oleellista on hahmottaa, kuinka koronapandemia itsessään on vaikuttanut Tampereen A-Kilta ry:n tuottamien asumispalveluiden toimintaan esimerkiksi yhteisten tilojen sulkujen myötä. Jotta tutkimuksen johtopäätöksissä voitaisiin hahmottaa kattavasti syy-seuraussuhteita tutkimuskysymysten osalta, on oleellista myös havaita niitä konkreettisia toimia, jotka ovat tuoneet muutoksia itse palveluntuotantoon. Näitä palveluntuotantoon vahvasti liittyviä muutoksia pyrin selvittämään asumisyksiköiden palveluesimiehen haastattelulla.

Tampereen A-Kilta ry:n palveluesimies Arja Ruokonen kertoi henkilökohtaisesti 15.02.2022, että koronapandemian rantautuessa Suomeen keväällä 2020 joutuivat myös asumisyksiköt sulkemaan asukkaille tarkoitettut yhteiset tilat. Lyhyitä yksikkökohtaisia sulkutiloja oli myös myöhemmin vuosien 2020–2021 aikana sekä niissä tapauksissa varotoimenpiteenä, jos yksiköissä todettiin koronatartuntoja. Yhteisten tilojen sulut vaikuttivat myös yhteisten ryhmätoimintojen järjestämiseen ja erilaiset yhteisöllisyyttä tukevat toiminnot jouduttiin perumaan. Yhteisökokoukset, aamukahvit, omaisille järjestetyt yhteiset illat ja ryhmätoiminnat olivat tauolla sulkujen aikaan, mutta toimintaa jatkettiin aina rajoitusten niin salliessa. Asumispalveluiden yksiköiden retkiä toteutettiin pidemmällä aikavälillä vain ulkoilmakohteisiin rajoitukset huomioiden. Palveluesimies kertoikin, että suurin ja näkyvin vaikutus koronapandemiasta oli juuri asukkaiden kanssa yhteisen toiminnan järjestämiseen kohdentuneet haitat. (A. Ruokonen, henkilökohtainen tiedonanto, 15.02.2022)

Jatkuvasti muuttuvat koronaohjeistukset vaikuttivat myös asumispalveluiden toimintaan. Arja Ruokonen painotti kuitenkin myös yksiköiden työntekijöihin kohdistuneita muutoksia ja normaaliin arkeen tulleita muutoksia. Yksiköiden työntekijöiden piti normaalin työn ohella seurata hyvin tarkasti hygieniamääräyksiä esimerkiksi altistuneiden tai sairastuneiden asukkaiden kanssa kontaktissa ollessaan. Henkilökunta kohtasi haasteita eristyksissä olevien asukkaiden arjessa selviytymisessä, muun muassa ruokailun järjestämisen kanssa. Normaalisti ruokailut eivät kuulu yksiköiden toimintaan, mutta eristyksissä olevan ruokahuollosta piti korona-aikana huolehtia. Altistuneiden ja sairastuneiden kontaktointi lisäsi henkilökunnan työkuormaa. Koronapandemiaan varautuminen lisäsi pandemian alkuvaiheilla paljon työmäärää herättäessään henkilökunnassa ja asukkaissa pelkoa. (A. Ruokonen, henkilökohtainen tiedonanto, 15.02.2022)

### **2.3.2 Koronapandemian aiemmat tutkimukset päihdehuollosta**

Koronapandemian tuomat muutokset, seuraukset ja niiden kokemukset ovat päihdehuollon osalta vielä melko vähän tutkittuja. Täysin opinnäytetyöhön viittaavaa aiempaa tutkimustietoa ei ole saatavilla, joten seuraavassa esitellään karkeasti koronapandemian tuomia yleisiä muutoksia päihdehuollon kentälle.

A-Klinikkasäätiön teettämän tutkimuksen mukaan (2020) suomalaisten päihteidenkäyttö pysyi ennallaan puolilla vastaajista, väheni 35 % vastaajista ja lisääntyi 15 % vastaajista. Niillä vastaajilla, joiden päihteiden käyttö oli lisääntynyt, oli myös enemmän kokemuksia yksinäisyyden tunteesta, alhaisesta hyvinvoinnista ja toimeettomuuden lisääntymisestä. Merkittävänä voidaan pitää tutkimuksesta saatuja havaintoja siitä, että palvelujen saannin merkitys liittyi päihteidenkäytön määrien vähentymiseen ja lisääntymiseen. Ne vastaajat, jotka kokivat palvelun saannin vähentyneen, vastaavasti kertoivat päihteiden käyttönsä lisääntyneen. Toisaalta ne, jotka kokivat myös etäpalvelut toimivina, kertoivat, että päihteiden käyttö oli vähentynyt. (Jurvansuu ym., 2020, ss. 7–8)

Päihdeneuvonnan kasvanut kysyntä koronapandemian aikana voi kieliä puolestaan monesta. Ehkäisevän päihdetyön EHYT ry:n Kaisa Åberg kertoo Maaseudun tulevaisuuden haastattelussa (29.1.2022), että yhteydenottoja päihdeneuvonnan puhelimeen on tullut jopa 47 % aiempaa enemmän. Artikkelissa päihdeneuvonnan päällikkö Åberg sekä EHYT ry:n toiminnanjohtaja Marja Pakarinen kuvaavat, että koronapandemia on aiheuttanut valmiiksi niukasti resursoituihin matalan kynnyksen päihdepalveluihin entistä pienempiä resursseja ja täten osaltaan kasvattanut päihdehuollon tarvetta. Lisäksi artikkelissa korostetaan ensikontaktien tärkeyttä, jolloin asiakkaan kontakti varsinaiseen palveluun pääsemiseen madaltuu. (Tuominen, 2022) Kasvaneet yhteydenottojen määrät ovat selkeästi johtuneet pandemia-ajan tapahtumista, mutta eivät suoranaisesti viittaa kasvaneeseen palveluntarpeeseen vaan viestivät osaltaan siitä, että päihdehuollon resurssit ovat heikentyneet koronapandemian seurauksena.

Koronapandemia itsessään on supistanut päihdepalvelujen saatavuutta osalla ajasta. Koronapandemian alkuvaiheissa, keväällä 2020 Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) selvitti pandemian vaikutusta etäpalveluiden käyttöönottoon sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajilta. Tällöin päihdehuollon palveluista kerrottiin noin puolien (45%, 21 vastaajaa) käyttävän etäpalveluita hyödyksi. Kyselyyn vastasi yhteensä 47 päihdehuollon kentällä toimivaa vastaajaa. (Penttilä, 2020, s. 8) Tällöin etäpalveluiden käyttöönotto tehtiin vauhdilla ja niitä alettiin hyödyntää laajasti sosiaali- ja terveyspalveluissa. Päihdehuollossa etäpalveluita käytettiin kuitenkin suhteessa vähemmän, kuin muita sosiaali- ja terveyspalveluita. (Penttilä, 2020, s. 15)

Nämä muutokset koskevat lähinnä muunlaisten päihdepalveluiden tuottoa, kuten erilaisia ryhmiä ja aktiviteettejä, joihin osallistutaan erikseen määritellyissä paikoissa ja ryhmissä. Asumispalveluiden toimintaan koronapandemia ei siis ole vaikuttanut niin vahvasti, kuin osaan muista päihdepalveluista. Asumisyksiköissä varsinainen asuminen ja siihen liitettävä palvelun saanti on ollut turvattua koko koronapandemian ajan, vaikka muuta toimintaa on jouduttu rajoitusten takia karsimaan. Muista päihdehuollon kentälle tuotetuista tutkimuksista voidaan kuitenkin havainnoida sitä, että myös päihdehuollossa on pyritty järjestämään digitaalisia ratkaisuja palveluiden toteuttamiseksi. Nämä digitaaliset palvelut ovat osalla päihdehuollon asiakkaista kyenneet vähentämään yksinäisyyden ja toimettumuuden kokemuksia.

### **3 Työn teoreettinen pohja ja käsitteistö**

Opinnäytetyön varsinaisessa tietoperustassa perehdytään tutkimuksen kannalta oleellisiin käsitteisiin eli yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen sekä niihin vahvasti liittyviin yksilön ja yhteisön käsitteisiin. Tutkimuksen kannalta on oleellista hahmottaa, mitä tarkoittaa yksilö ja yhteisö sekä mikä niiden välisessä suhteessa voi muodostaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Seuraavissa tekstiluvuissa avataan tutkimuksen käsitteistöä, kohdennetaan niitä juuri päihdetyöhön sekä avataan aiempia tutkimuksia aiheista. Suoraa aiempaa tutkimustietoa opinnäytetyön aiheesta ei ole, joten tekstissä on havainnoitu käsitteitä ja niiden tutkimusta normaaliolosuhteissa toteutettavaan päihdetyöhön. Lisäksi aiempaa tutkimustietoa koronapandemian vaikutuksista on linkitetty käsitteisiin, mutta ei kohdennettu juuri päihdetyön kentälle.

#### **3.1 Yksilö ja yhteisö**

Sosiaalipedagogiikassa ihminen eli yksilö ymmärretään itsenäisenä toimijana, mutta samalla yksilön kasvu ja kehitys on sidottu yhteisöjen toimintaan. Yksilön kasvua, kehitystä ja koko elämää tukee yhteisöllisyys ja yhteisöstä saatava tuki. (Nivala & Rynnänen, 2019, s. 91) Yksilön luonne toimijana voidaan hahmottaa sen kannalta, että yksilölle mahdollistuu valintojen ja päätösten tekeminen sekä mahdollisuus toimia omassa elämässään. Toimijuuteen liittyy yksilöllisen itseilmaisun lisäksi vahvasti yhteistoiminta, sillä toimijuus

rakentuu nimenomaan yhdessä toimimisella muiden ihmisten kanssa. (Nivala & Ryyänen, 2019, s. 95)

Kuten edellä todettiin, on yksilön kasvu, kehitys ja toiminta sidonnaista yhteisöön ja muihin ihmisiin. Yhteisö liittyy siis erilaisia yksilöitä yhteen, muodostaen yhteenkuuluvuuden tunnetta, yksilöiden välisissä yhteisissä asioissa. (Nivala & Ryyänen, 2019, ss. 111, 129). Yhteisön käsitteellä voidaankin tarkoittaa erilaisia aikaan ja paikkaan sidottuja ryhmämuodostumia (Lehtonen, 1990, s. 15). Yhteisön muodostumiseksi ei kuitenkaan riitä pelkkä paikallisuus, vaan yhteisön toimintaan liittyy vahvasti vuorovaikutuksellinen toiminta yksilöiden välillä (Nivala & Ryyänen, 2019, s. 129; Lehtonen, 1990, s. 199).

Tutkimuksessa yksilöitä ovat asumisyksiköiden asukkaat sekä henkilökunta, joiden havaintoja ja kokemuksia tutkitaan. Asumisyksiköiden asukkaat ja työntekijät muodostavat paikallisia yhteisöjä, joiden toimintaa sitoo samat arvot, toimintatavat ja tavoitteet. Tutkimuksen aiheen kannalta oleellista onkin hahmottaa yksilön suhdetta ympäristöönsä ja yhteisöönsä.

### **3.2 Osallisuus**

Osallisuuden käsite on hyvin moniulotteinen. Osallisuus koskettaa yksilön elämää, elinympäristöä, läheisiä sekä yhteiskuntaa. (Isola ym., 2017, s. 23) Osallisuus voidaan hahmottaa monin tavoin niin, että yksilö on kyvykäs ja halukas osallistumaan oman elämänsä toimimiseen, yhteiskuntaan ja yhteisöihin. Sitä voidaan määrittää kokemuksellisenä tapana, johon liittyy vuorovaikutteinen toiminta ihmisten ja toimintaympäristöjen välillä. (Isola ym., 2007, ss. 9, 16) Osallisuus ei ole siis pelkkä yhteisön, yhteiskunnan tai ihmisen ominaisuus vaan suhde, jota voidaan ymmärtää tavoiteltavana tilana yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan kannalta (Isola ym., 2017; s. 16 ; Nivala & Ryyänen, 2019, s. 138). Sosiaalipedagogisessa ajattelutavassa osallisuus muodostuu kolmesta tekijästä, jotka kaikki toteutuessaan muodostavat osallisuuden. Ensimmäisenä asiana osallisuuteen liittyy kuuluminen, jossa yksilö kuuluu yhteisöön sekä yhteiskuntaan. Toisena osana on yksilön osallistuminen yhteisönsä sekä yhteiskunnan toimintaan. Kolmas osallisuuteen liittyvä asia on kuulumisen tunne, jolloin näiden kolmen kohdan täytyessä voidaan osallisuuden havaita toteutuneeksi. (Nivala & Ryyänen, 2019, ss. 138—139)

Sosiaalipedagogisessa tavassa määritellä osallisuutta korostuu kolmannen asian eli kuuluvuuden tunteen merkitys. Kuuluvuuden tunteella osallisuus voidaan havaita yksilön mahdollisuuksina vaikuttaa yhteisön asioihin. Vaikutusmahdollisuuksien lisäksi osallisuuteen liittyy kuulluksi tuleminen ja kehittämiseen liitettävä vaikutusmahdollisuus. Yksilö ei kuitenkaan voi yksinään luoda itselleen osallisuutta, vaan siihen vaaditaan osallisuutta edistävä ympäristön ja yhteisön toiminta niin, että yhteisön jäsenille annetaan aito mahdollisuus vaikuttamiseen. Yhteisöjen ja yhteiskunnan toiminta pitää olla sellaista, että se mahdollistaa vuorovaikutteisen toiminnan ja kuulluksi tulemisen yksilöille. Yksilölle tulee osallisuudessa muodostua tunne merkityksellisestä toiminnasta sekä siitä, että hän kokee itse itsensä merkitykselliseksi yhteisössään. (Nivala & Ryyänen, 2019, ss. 140—141)

Yksilön osallisuus ja osallisuuden edistäminen on poliittisesti merkittävä keino eriarvoisuuden vähentämiseen, jonka avulla pyritään myös vähentämään syrjäytymistä sekä taloudellisesti heikommassa asemassa olevien eriarvoisuutta. Suomessa erilaisilla kansallisilla ohjelmilla ja toimenpiteillä tähdätään osallisuuden edistämiseen. Osallisuuden edistämällä on merkittävä rooli terveyttä ja hyvinvointia ajatellen, jolloin myös sosiaali- ja terveyspalveluiden rooli korostuu osallisuutta edistävinä toimijoina. (THL, 2019)

### **3.2.1 Osallisuus päihdetyössä**

Tutkimuksessa osallisuutta tarkastellaan nimenomaan asumispalveluissa asuvien sekä siellä työskentelevien näkökulmasta asumispalveluissa tapahtuvaan osallisuuteen. Tuettu asuminen tukiasunnossa -asumispalvelussa osallisuutta voidaan hahmottaa asukkaan kannalta juuri sillä tavoin, että asukkaalla on omaan asumiseensa ja saamiinsa palveluihin sekä työntekijöiden antamaan tukeen vaikutusmahdollisuuksia.

Päihde- ja mielenterveystyön osallisuutta on käsitteen ja toiminnan kannalta tutkinut aiemmin Minna Laitila väitöskirjassaan Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Laitila on tutkimuksessaan havainnut, että osallisuus itsessään voidaan tulkita kolmella tavalla. Osallisuus havaittiin asiakkaiden mahdollisuuksina vaikuttaa omaan hoitoonsa tai kuntoutukseensa, osallisuutena palveluiden kehittämiseen sekä järjestämiseen. Näistä kolmesta haastateltavien muodostamasta osallisuuden muodosta tärkeimpänä



tutkimuksessa nousi esiin vaikutusmahdollisuudet heidän omaan hoitoonsa sekä kuntoutukseensa. Tässä osallisuuden muodossa nousi tärkeäksi toimintaan osallistuminen sekä hoidon suunnitteluun osallistuminen. Osallisuutta palveluiden kehittämiseen Laitilan tutkimuksessa voidaan havaita sillä, että asiakkaiden mielipiteitä tutkitaan ja otetaan huomioon palveluita kehittäessä (Laitila, 2010, ss. 138—139 ).

Osallisuutta voidaan päihdetyössä tukea siis laajasti ja monin keinoin. Osallisuuden muodostumiseen ja mahdollistumiseen vaikuttaviin seikkoihin voitiin lukea kuuluvaksi myös yhteisöllisyyteen pohjautuviin ryhmätoimintoihin sekä yhteisökokouksiin osallistuminen. Osallisuus erityisesti yhteisökokouksissa koettiin osin haasteena. Toiset tutkimukseen vastanneet kokivat todellisia vaikutusmahdollisuuksia yhteisökokouksissa, mutta toisaalla yhteisökokoukset koettiin vain keskustelun ja mielipiteiden esittämisen väylänä, kun päätökset toteutettiin muualla. Osallisuus päihde- ja mielenterveystyössä koettiin kokonaisuudessaan tutkimuksen mukaan tärkeänä, mutta käytännössä sen toteutuminen ei kuitenkaan sujunut niin kuin se olisi ollut tarkoituksenmukaista. (Laitila, 2010, ss. 138, 140)

Osallisuutta juuri tilaajan palvelussa on aiemmin tutkinut myös asumispalveluiden palveluesimies Arja Ruokonen opinnäytetyössään Asiakkaan itsemääräämisoikeuden toteutuminen Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluissa. Vuonna 2016 toteutetussa tutkimuksessa henkilökunta koki, että osallisuus yksiköissä näkyy sillä, että asukkaita kannustetaan puhumaan ja keskustelemaan, jotta asukkaat tulevat kuulluksi. Lisäksi henkilökunta painotti tällöin, että osallisuudessa yksiköissä asukkaat osallistuvat omien asioidensa hoitoon sekä yhteisönsä toimintaan. Asukkaan yksilöllinen huomiointi ja vaikutusmahdollisuudet palvelun toiminnan kehittämiseksi nostettiin myös esille asukkaan osallisuutta lisäävänä toimintana. (Ruokonen, 2016, s. 42)

Opinnäytetyön kyselyssä tutkittiin osallisuutta juuri niillä tavoin, joilla aiemmat tutkimukset ovat havainneet osallisuutta päihdetyön kentällä. Merkityksellisenä voidaan pitää juuri niitä seikkoja, jotka mahdollistavat asukkaille vaikutusmahdollisuuksia sekä osallistumista palveluun ja sen kehittämiseen. Syvemmälle menevää kuuluvuuden tunnetta olisi tutkimuksessa voitu havainnoida vain asukkaiden osalta. Lisäksi koko käsitteen tarkka

sosiaalipedagogiikkaan perustuva määrittäminen olisi saattanut olla haasteellista riittävän selkeästi asukkaille kyselyssä.

### **3.2.2 Osallisuus koronapandemian aikana**

Osallisuuden muutoksia koronapandemian seurauksena ei ole vielä tutkittu merkittävästi Suomessa. Viitteitä osallisuuden muutoksiin on kuitenkin havaittu pandemian alkuvaiheissa esimerkiksi Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueilta niin, että koronapandemian vaikutusten on havaittu kohdistuvat erityisesti köyhempään ja huonompiosaiseen väestöön. Koronapandemia lisäsi väestössä esimerkiksi työttömyyttä 3,4 % prosenttiyksiköllä, nostaen työttömyysprosentin lähelle 5,3 prosenttia. (Gurría, 13.07.2020) Työttömyyden nousu ei sinällään korreloi suoraan yhteisöllisyyden ja osallisuuden kanssa, mutta sen voisi silti ajatella liittyvän osallisuuden kokemuksiin, sillä työllisyys kuitenkin on vahvasti osallisuuden kokemuksen ja mahdollistumisen sekä yhteisöön ja yhteisöllisyyden tunteen kannalta oleellinen tekijä.

Niin kuin aiemmin luvussa 2.4.2 havaittiin, on koronapandemia osaltaan lisännyt myös digitaalisten palveluiden käyttöä. Yhteiskuntamme on muutenkin siirtynyt vauhdilla hyödyntämään erilaisia digitaalisia ratkaisuja myös sosiaali- ja terveydenhuollon puolella. Osallisuuden käsitteen rinnalle on muodostettu käsite digiosallisuus. Tällä tarkoitetaan sellaista osallisuutta, joka muodostuu verkon välityksellä, aikaan ja paikkaan riippumattomalla tavalla. Koronapandemian myötä verkkoon siirtyneet tapahtumat ja toiminnot muodostuivat helpommin saavutettaviksi ja täten muodostivat entistä paremmin digitaalisen osallisuuden kokemuksia. (THL, 2021) Digitaalisten palveluiden käyttöön liittyy kuitenkin usein haasteita tarvittavien laitteiden ja niiden käytön kanssa erityisesti huonompiosaisella ja iäkkäämmällä väestöllä. Digiosallisuutta ei voida siis automaattisesti olettaa tapahtuvan kaikissa palveluissa sekä kaikkien asiakkaiden kohdalla. Edistystä on koronapandemian myötä tapahtunut, mutta digitaaliset palvelut ja niiden hyödyntäminen vaativat myös sosiaalityössä runsaasti asiakkaiden ohjausta ja tukemista.

### 3.3 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyden käsitteen määrittelyyn liittyy monitulkintaisuutta, mutta sitä voitaisiin yksinkertaisimmillaan kuvata sanalla yhteisyys (Kangaspunta ym., 2011, s. 245). Yhteisöllinen toiminta tarkoittaa yhteisön vuorovaikutteista toimintaa, jossa yhteisölle annetaan yhteisiä keskustelu- ja toimintamahdollisuuksia. Parhaimmillaan yhteisöllisyyteen liittyy yhteistä vastuuta ja päätöksentekomahdollisuuksia. Yhteisöllisyydessä yhtenä periaatteena voidaan pitää sitä, että yksilöille voidaan luoda tukiverkosto. (Lehtonen, 1990, ss. 234—235)

Yhteisöllisyyttä voidaan pitää yhteisöjen ja yksilöiden kannalta toivottavana tilana yhteisöjen ollessa välttämättömiä toimintaympäristöjä ihmisten välisessä toiminnassa ja suhteissa (Nivala & Ryyänen, 2019, s. 129). Siihen merkityksellisenä tekijänä voidaan pitää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tämä ei kuitenkaan pelkästään riitä vaan yhteisöllisyyden muodostumiseen vaaditaan vastavuoroista kohtaamista ja toimintaa, joka määrittelee sosiaalisen yhteisyyden, yhteisöllisyyden (Kangaspunta ym., 2011, ss. 28, 40).

Yhteisöjä ja sitä kautta yhteisöllisyyden perustoja voivat muodostaa erilaiset yhteiseen toimintaan tähtäävät yhteisöt tai vuorovaikutteisuuden perustuvat yhteisöt (Lehtonen, 1990, s. 15). Opinnäytetyön työelämäyhteistyössä yhteisöllisyys on muodostunut paikallisissa yhteisöissä, joissa toiminta on vuorovaikutteista sekä yhteiseen ajanviettoon tähtäävää yhteisöllistä toimintaa. Tällaista toimintaa asumisyksiköissä tehdään yhteisten retkien ja muun ajanvieron, kuten kahvittelun parissa. Yhteisöllisyyden muodostumiselle annetaan siis paikalliset ja toiminnalliset mahdollisuudet paikan sekä henkilökunnan osalta. Täten asukkailla on mahdollisuus osallistua tai olla osallistumatta haluamaansa toimintaan ja siten kehittää asumisyksiköidensä yhteisöllisyyttä omasta yksilöllisestä näkökulmastaan tai yhteisönsä näkökulmasta.

Tutkimuksessa yhteisöllisyyttä tutkitaan lähinnä yhteisen toiminnan kautta, johon koronapandemian tuomat muutokset ovat vaikuttaneet. Yhteistä toimintaa ja siihen osallistumista havainnoidaan, jotta voidaan ymmärtää yhteisöllisyyden muutoksia koronapandemian aikana. Yhteisölliseen toimintaan liittyy vahvasti yhteinen tekeminen ja yhdessä oleminen, jota pelkkä asuminen yhteisessä paikassa ei yksinään muodosta.

### 3.3.1 Yhteisöllisyys päihdetyössä

Vaikka Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden toiminta ei ole täysin pelkästään yhteisöllisyyteen perustuvaa, voidaan yhteisöllisyyttä pitää merkittävänä tekijänä palvelussa. Yhteisöllisyyttä yksiköissä edistetään esimerkiksi yhteisökokousten, ryhmätoiminnan ja retkien avulla. Yksiköissä asuminen perustuu yksilölliseen tukemiseen ja kuntoutumiseen, mutta arjen toiminnot tarvitsevasti vahvasti yhteisöllisyyden luomista ja yhteistä tekemistä. Päihdehuollossa hyödynnetään yhteishoidon erilaisia toimintatapoja esimerkiksi opioidikorvaushoidossa tai katkaisu- ja vieroitushoidoissa. Näissä hoitomuodoissa yhteisön merkitys korostuu kuitenkin huomattavasti enemmän kuin opinnäytetyön tilaajan palvelussa, joka painottuu enemmän asukkaiden asumisen tukemiseen eikä niin voimakkaasti päihdeongelmasta kuntoutumiseen.

Yhteisöllisyyttä on aiemmin havainnoitu esimerkiksi päihdetyön osalta Taru Maakorven ja Ruth Marttisen opinnäytetyön tutkimuksessa, jonka vastaajat olivat Sininauhasäätiön päiväkeskustoiminnan kävijöitä. Yhteisöllinen toimintatapa koettiin hyödyllisenä toiminnassa vastaajien osalta ja vastaajat kokivat, että yhteisöllisyys toiminnassa on mielekästä. (Maakorpi & Marttinen, 2010, ss. 47, 49) Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden palveluesimiehen Arja Ruokosen opinnäytetyössä puolestaan sivuttiin osallisuuden lisäksi yhteisöllisyyden kokemuksia. Vuonna 2016 yksiköiden työntekijät kertoivat, että yksiköiden muodostamat yhteisöt toimivat yleisesti hyvässä hengessä, yhteisössä valitsee luottamuksellinen ilmapiiri ja asukkaat voivat yhteisössä olla omina itsenään. (Ruokonen, 2016, s. 48)

Yleisesti yhteisöllisyyden kokemukset muodostuvat hyvin eri tavoin erilaisten toimijoiden yksiköissä sekä erilaisten asiakkaiden kokemana. Aiemmista tutkimuksista ei voidakkaan päihdehuollossa päätellä tiettyä kaavaa yhteisöllisyyden muodostumiselle ja sen toteutumiselle päihdehuollossa tai asumispalveluiden yksiköissä. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että yhteisöllisyys tukee toimintaa ja muodostaa asiakkaille positiivisia kokemuksia osallistumisesta erilaisiin toimintoihin.

### 3.3.2 Yhteisöllisyys koronapandemian aikana

Sosiaalinen kanssakäyminen ja yhteisöllisyys edellyttää yksilöiltä jatkuvaa sosiaalisten suhteiden ylläpitoa sekä osallistumista yhteisölliseen toimintaan. Nämä osaltaan kasvattavat kuulumista yhteisöön ja lisäävät yksilön kuulumisen tunnetta sekä kasvattavat psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Koronapandemiaan liitetyt, taudin leviämistä rajoittavat toimet kuitenkin vaikuttivat negatiivisesti näihin kokemuksiin. Koronapandemiaa tutkittiin laajasti 47 maan ja 1047 osallistujan kattavassa tutkimuksessa vuonna 2020. Tutkimuksessa havaittiin, että koronapandemia oli laskenut esimerkiksi tyytyväisyyttä elämään, passivoinut osallistujia sekä aiheuttanut yksinäisyyden kokemuksia. Erityisesti koronapandemia vaikutti yhteisölliseen toimintaan osallistumiseen ja lisäsi näin riskiä syrjäytymiselle. (Ammar ym., 2020)

Yhteisöllisyys on erityisesti koronapandemian aikana vähentynyt tai ainakin muuttanut muotoaan. Erityisesti fyysinen etäisyys ja tietotekniikan käytön lisääntyminen työelämässä on saattanut meidät sellaiseen tilanteeseen, jossa yhteisöllisyydestä on muokkaantunut verkon välityksellä tapahtuvaa rajallista vuorovaikutusta. (Sjöblom & Mäkikannas, 2021) Yhteisöllisyyden muutokset ja toiminnan siirtyminen tai peruuntuminen on näkynyt myös kolmannen sektorin palveluissa. Fyysinen yhteisö on usein joutunut siirtymään etätapaamisiin joka on koskenut myös Tampereen A-Kilta ry:n joitakin toimintoja. Asumispalveluissa vastaavaa etänä tapahtuvaa, digitaalisia palveluita hyödyntävää toimintaa ei puolestaan ole hyödynnetty.

## 4 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen avulla selvitettiin, onko koronapandemia vaikuttanut Tampereen A-Kilta ry:n toimintaan ja millä tavoin. Tutkimus kohdentuu erityisesti koettuun osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Työn tarkoituksena oli, että jatkossa tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää toiminnan kehittämisessä pitkittyneessä pandemiatilanteessa sekä mahdollisissa muissa toimintaa rajoittavissa poikkeusolosuhteissa. Aineiston hankintaa koskevassa luvussa esitellään opinnäytetyössä hyödynnettäviä menetelmiä.

## 4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset on laadittu palvelemaan tutkimustehtävää. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

Miten koronapandemia on vaikuttanut Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden toimintaan tukiasumisyksiköissä?

Miten koronapandemia on vaikuttanut osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen asukkaiden ja työntekijöiden kokemana?

Millaisia kehittämissideoita asukkailla ja henkilökunnalla on poikkeusolosuhteisiin?

Aiemman teoriapohjan ja asumispalveluiden palveluesimiehen Arja Ruokosen haastattelun perusteella voidaan jo tässä vaiheessa todeta koronapandemian vaikuttaneen asumisyksiköiden toimintaan (A. Ruokonen, henkilökohtainen tiedonanto, 15.02.2022). Tästä syystä tutkimuskysymyksissä selvitetäänkin ensimmäisenä kysymyksenä sitä, miten koronapandemia on vaikuttanut toimintaan. Tutkimus kysymys viittaa niihin havaintoihin, joita asukkaat ja työntekijät ovat kokeneet mahdollisina muutoksina palvelussa. Toisen tutkimuskysymyksen voisi määritellä tutkimuksen kannalta merkittävämmäksi, sillä se kohdentaa tutkimusta juuri osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksiin. Tämän kysymyksen avulla voidaan havainnoida koettuja muutoksia juuri näiden käsitteiden osalta.

Oleellisena osana tutkimusta on myös siitä saatava tieto ja sen jatkokäyttö, joten kolmas tutkimuskysymys pyrkii selvittämään vastauksia siihen, millaisia kehitysideoita henkilökunnalta ja asukkailta tulee toiminnan suhteen poikkeusolosuhteissa. Koronapandemia tulee laantumaan ja jo nyt sen aiheuttamat poikkeusolosuhteet ovat lieventyneet. Tutkimuksessa saatavaa tietoa ei siis hyödynnetä jatkossa vain koronapandemian aikana työskentelemiseen vaan myös muihin poikkeusolosuhteisiin, jotka voivat tulevaisuudessa aiheuttaa myös lievempiä toimia, esimerkiksi yhteisen toiminnan peruuntumista tai yksiköissä sijaitsevien yhteisten tilojen sulkua.

## 4.2 Tutkimusmenetelmänä laadullinen kyselytutkimus

Opinnäytetyössä on oleellista kerätä tutkittava aineisto itse, sillä aiempaa tietoa eikä tutkimuksia ei ole saatavilla yksilöitynä opinnäytetyön tilaajalle. Yleensä rajatulla aikavälillä toteutettava opinnäytetyö vaatii rajallisen ajankäytön ja siten pitkäaikaistutkimus ei ole mahdollinen. (Hirsjärvi ym., 1997, ss. 164–165) Opinnäytetyön aihetta olisi mahdollisesti palvelut paremmin pitkäaikaistutkimus, jotta koronapandemian vaikutuksia ja seurauksia olisi ollut mahdollista tutkia heti pandemian puhjettua ja tietoutta sen vaikutuksista olisi voitu kerätä myös sen päätyttyä. Opinnäytetyön ajallinen rajoittuminen opintojen vuoksi kuitenkin esti pitkäaikaistutkimuksen hyödyntämisen.

Tutkimuksellinen osuus opinnäytetyöstä toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadulliseen tutkimukseen liittyy havaintojen ja kokemusten havainnointi sekä niiden pohjalta uuden tiedon saaminen sekä analysointi. Tutkimus ei siis paneudu vain numeeriseen arviointiin, vaan pyrkii selvittämään syy-seuraus-suhteita.

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus toteutettiin kyselyn avulla. Kysely palveli tarkoitustaan parhaiten, sillä sen avulla voitiin saada vastauksia molemmista asumisyksiköistä ja mahdollisesti myös enemmän vastaajia tutkimukseen. Aineistonhankinta ja analysointi helpottui, kun aineiston sai valmiiksi kirjallisena. Kyselyn avulla tavoiteltava vastaajamäärä voi lisäksi olla suurempi ja tavoitella laajempaa joukkoa vastaajia, kuin esimerkiksi haastattelumenetelmällä. Lisäksi kyselyä voitiin hyödyntää vastaajilla niin, että annoin paikan päällä vastaamiseen tukea. Kysely mahdollisti vastaamisen kaikille yksikön asukkaille sekä yksiköissä työskennelleille työntekijöille. Oletuksena voitiin kuitenkin pitää sitä, että kyselyyn ei saada vastauksia monilta asiakkailta, sillä heitä ei välttämättä tavoiteta aineistonkeruuseen säädettyssä aikarajassa. (Hirsjärvi ym., 1997, ss. 166–169)

Kyselytutkimuksen käyttöön liittyy kuitenkin riskejä, joita pyrin minimoimaan jo suunnitteluvaiheessa. Kyselyn käyttöön voi liittyä riski siitä, kuinka vakavissaan vastaajat vastaavat tutkimukseen sekä kuinka onnistuneita vastausvaihtoehdot ovat (Hirsjärvi ym., 1997, s. 182). Tässä tapauksessa pyrin suunnitteluvaiheessa jo valmistelemaan kyselyn vastaamista niin, että voin itse olla paikalla ohjeistamassa kyselyn vastaamiseen sekä

tarvittaessa avustamassa siinä. Tässä tilanteessa tulee kuitenkin huomioida se, että en saa tutkijana vaikuttaa vastaajien vastauksiin, vaan antaa heille täyden valtuuden esittää oman näkemyksensä kyselyyn vastaamisessa. Kyselyssä on tarkoitus hyödyntää avoimia vastauskohtia juuri siksi, että vastausvaihtoehtojen tarkkuus ei muodostu esteeksi tutkimuskysymysten havainnoimiselle.

### **4.3 Aineiston hankinta**

Osallistujia informoitiin tutkimuksen aineistohankinnasta viikkoa aiemmin jaettavalla tiedotteella. Tiedotteessa kerrottiin lyhyesti siitä, milloin menin yksiköihin toteuttamaan aineistohankintaa eli kontrolloitua kyselyä. Varsinainen saatekirje (Liite 2) tulostettiin jaettavaksi vastaajille kyselyn oheen. Lisäksi informoin paikalla ollessani osallistujia kyselyn tarkoituksesta. Saatekirje jäi tutkimukseen osallistuvien omaan käyttöön, jotta tarvittaessa tutkittavat voivat ottaa yhteyttä, mikäli tutkimuksesta herää vielä kysyttävää. Tutkimuksessa käytetyt kyselypohjat ovat opinnäytetyön liitteinä seuraavasti: työntekijöille osoitettu tutkimuksen kyselylomake (Liite 4) ja asukkaille osoitettu tutkimuksen kyselylomake (Liite 3).

Aineisto hankittiin maaliskuussa 2022 vieraillemalla asumisyksiköissä kahtena päivänä. Vierailut toteutettiin siten, että vietin yhden päivän per yksikkö toteuttamassa opinnäytetyön tutkimusta. Asumisyksiköiden työntekijöille toimitin kyselyt edeltävästi viikkoa ennen, jotta he ehtivät tutustumaan kyselyyn sekä mahdollisesti vastaamaan kysymyksiin ennakkoon. Tällä pyrin huomioimaan henkilökunnan mahdollisia vapaapäiviä kyselyä tehdessä. Lisäksi henkilökunnan kyselylomake toimitettiin ennen asukkaiden ja työntekijöiden aineiston keruun osuutta yksiköiden esihenkilölle, jolloin myös kysymysten asettelua ja muotoa viilattiin yhteistyössä tilaajan toiveiden kanssa.

Aineisto hankittiin paperisena kyselylomakkeena, joka tulostettiin osallistujille ennakkoon. Olin tukemassa asukkaita ja työntekijöitä kyselyyn vastaamisen kanssa. Erityisesti asukkaiden kohdalla vastaamiseen saatu tuki oli merkityksellistä, sillä esimerkiksi osa vastaajista ei jaksanut itse kirjoittaa omia vastauksiaan lomakkeisiin. Tällöin toimin kirjurin roolissa ja kirjoitin täsmällisesti asukkaiden toiveiden mukaan vastaukset lomakkeisiin.



#### 4.4 Aineiston analysointi teemoittelun avulla

Laadullisessa aineiston analyysissä on tarkoitus pelkistää saatua aineistoa ja havaita yhteneväisyyksiä aineistona saaduissa teksteissä. Tällaisen aineiston pelkistämisen ja yhdistelyn avulla voidaan vastauksista havaita sellaisia yhteneväisyyksiä, joiden pohjalta aineistosta syntyy tiettyjä kokonaisuuksia sekä aiheita, jotka vastaavat kysymyksiin samoilla tavoilla. (Alasuutari, 1999, s. 40) Laadullisen tutkimuksen aineiston analysoinnin tarkoituksena on havainnoida tutkittuja ilmiöitä niin, että niistä voidaan muodostaa kokonaisuuksia, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin (Alasuutari, 1999, s. 44). Aineiston analyysitavaksi muodostui teemoittelu, joka palveli parhaiten tutkimuksen laadullisesti saatua aineistoa. Teemoittelussa aineistosta nousee esiin yhdistyviä teemoja. Teemojen ja tulosten esittelyssä hyödynnetään myös sitaatteja, joiden avulla voidaan nostaa selvemmin esille esiintyneitä teemoja ja vastaajien kokemuksia aiheesta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006a)

Aineiston analysoinnissa on huomioitava se, että tutkimuksen ollessa kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, sen tarkoituksena ei ole perehtyä vain numeerisesti tutkimuksen tuloksiin (Juhila, n.d.). Aineiston analysoinnissa hyödynnetään kuitenkin kvantifiointia teemoittelun tukena. Kvantifioinnin eli numeerisen määrittelyn ja analysoinnin voidaan katsoa tässä tapauksessa tukevan aineiston analyysia. Kvantifiointia voidaan hyödyntää erityisesti monivalintavastausten analysoinnissa sekä teemoittelun tukena. (Saaranen-Kauppinen, 2006b) Teemoittelussa hyödynnetään kvantifiointia erityisesti siinä, että aineistossa esiintyviä käsitteitä, sanoja, merkityksiä tai teemoja voidaan myös analysoida numeerisesti. Tällöin teemoittelusta tulee myös monipuolisempaa ja analyysistä saadaan tarvittavasti tutkimustietoa, jolloin myös sen tarkoituksenmukaisuus täydentyy. Lisäksi opinnäytetyössä kvantifiointia hyödynnettiin erityisesti pohjatiedoissa, jotta voitiin havaita numeerisesti vastaajien lukumääriä yksikkökohtaisesti.

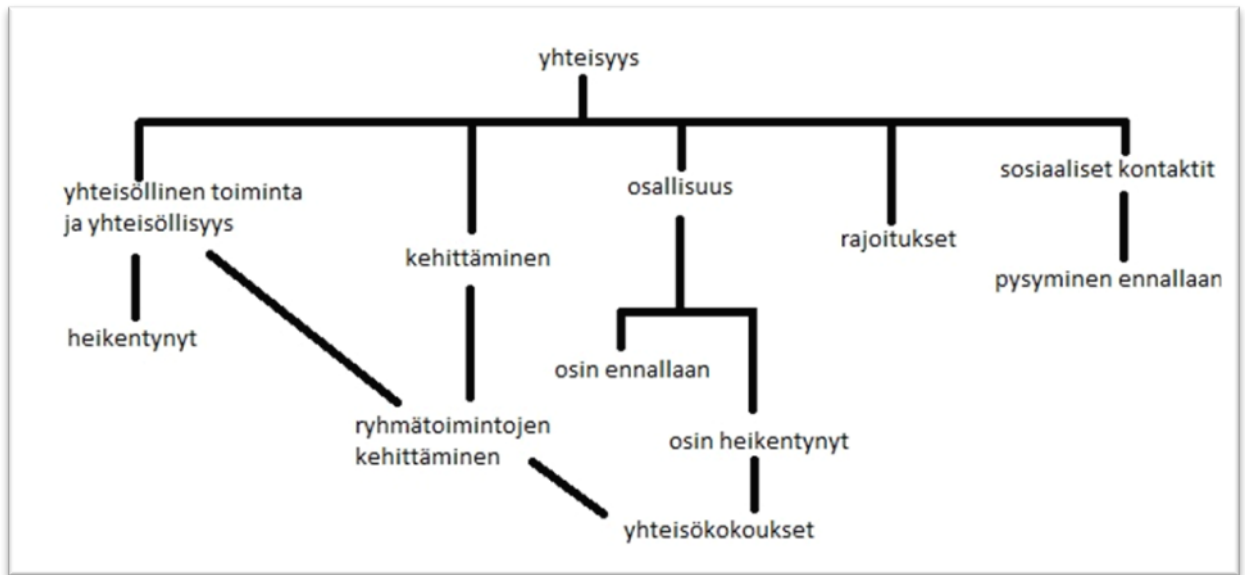
Opinnäytetyön tulosten analysoinnissa käytettyä teemoittelua ja analyysivaiheessa esiin nousseita asioita havainnoidaan seuraavassa luvussa teema kerrallaan. Aineistosta nousi esiin yksi pääteema, jonka alla muodostui viisi voimakasta alateemaa. Näiden teemojen alle on koottuna aineistosta nousseet alemman tason teemat, joita määritellään useimmiten eri

tavoilla asukkaiden ja työntekijöiden toimesta. Pääteemaan viittaaviksi alateemoiksi muodostuivat sosiaaliset kontaktit, rajoitukset, yhteisöllinen toiminta ja yhteisöllisyys, osallisuus ja kehittäminen. Niitä muodostettiin aihealueiden sekä niistä nousseiden vastausten pohjalta. Aineistosta nousivat esille selkeästi edellä luetellut viisi teemaa. Teemat muodostuivat tukemaan tutkimuskysymyksiä, joskin kehittämistä koskeva teema jäi osalla vastaajista hyvin niukaksi. Nämä muodostuivat värikoodatusta aineistosta ja teemoja yhdistellen päätämäksi nousi yhteisyyden teema.

Teemat muodostuivat osin tukemaan tutkimuskysymyksiä, mutta myös koskemaan esimerkiksi rajoitustoimia yksiköissä. Koko aineistoa kattavaksi teemaksi nousi asukkaiden ja työntekijöiden yhteisyyden teema, johon voidaan katsoa kuuluvan yhteisöllisyyden kokemukset, sosiaaliset kontaktit, osittain myös yksiköiden rajoitteet sekä osallisuuden muodostumisen kokemukset. Samaan aihealueeseen nousi myös jatkon kehittämistarpeiden teema, jonka tulokset viittaavat myös yhteisyyden rakentumiseen kehittämisessä. Tuloksia esitellään näitä yhteisyyden alateemoja hyödyntäen, teema kerrallaan.

Kuten kaaviosta (Kuva 1) voidaan havaita, kulkevat teemat myös eri alateemojen alla, muodostaen toisiaan vahvistavia kokonaisuuksia. Aiheista ei muodostunut siis pelkästään tiettyjä käsitteitä muodostavia teemoja, vaan niiden aihealueet tukevat toisiaan laajalti.

**Kuva 1** Teemoista muodostettu kaavio



## 5 Tulokset

Tässä luvussa esitellään tuloksia saadun aineiston pohjalta, teema kerrallaan. Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden asumisyksiköissä asui kyselyä tehdessä yhteensä 48 asukasta. Yksikkö A:sta saatiin vastauksia 3 kappaletta ja yksiköstä B saatiin vastauksia 4 kappaletta. Asukkaiden vastausprosentti jäi siis alle 15 prosenttiyksikön. Asukkaiden vastausten ei voida tulkita edustavan kattavasti asukkaiden mielipiteitä, mutta vastausten avulla voidaan kuitenkin havainnoida yksittäisiä mielipiteitä, joita asukkailla on yksiköistä. Kyselyyn vastanneet asukkaat olivat asuneet yksiköissä pääsääntöisesti jo pidempään, myös koronapandemiaa edeltäneenä aikana. Tällöin myös vastausten voidaan tulkita edustavan myös kokemuksia sen kannalta, että asukkaat ovat voineet havainnoida myös palveluntuottamista niin sanotuissa normaaliolosuhteissa.

Työntekijöiden osalta otanta koronapandemiaan kohdistuneessa kyselyssä oli hyvä. Asumisyksikkö A:sta saatiin vastauksia kolmelta työntekijältä sekä asumisyksikkö B:stä saatiin vastauksia neljältä työntekijältä sekä palveluesimieheltä. Työntekijät olivat myös työskennelleet Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluissa pidempään, jolloin myös aika ennen koronapandemian puhkeamista on ollut havaittavissa kyselyyn vastatessa.

## 5.1 Sosiaaliset kontaktit asumisyksiköissä koronapandemian aikana

Ensimmäisenä opinnäytetyön tutkimuksessa nousi esiin sosiaalisten kontaktien muutokset tai muuttumattomuudet koronapandemian seurauksena. Aihetta havainnoitiin kyselyssä sen pohjalta, että tutkimuksessa voitaisiin tarkastella mahdollisia muutoksia sosiaalisissa kontakteissa ja niiden mahdollistumisessa koronarajoitusten aikana. Lisäksi muutokset sosiaalisissa kontakteissa työntekijöiden ja asukkaiden välillä olisivat voineet osittain selittää muunlaisia muutoksia, joita kyselyssä ilmeni palveluntuotantoon kohdistuen. Sosiaalisten kontaktien muutoksia kyselyssä havainnoitiin tapaamisten määrällisenä muutoksena työntekijöiden ja asukkaiden välillä, asukkaiden välisinä tapaamisina sekä sen kannalta, olivatko asukkaat kokeneet yksinäisyyttä koronapandemian aikana. Näitä kolmea aihetta havainnoitiin niin asukkaiden kyselyssä kuin työntekijöidenkin näkökulmasta.

Ensimmäisenä kyselyssä havainnoitiin sitä, onko asukkaiden ja työntekijöiden välisiin kohtaamisiin tullut muutoksia koronapandemian seurauksena. Molemmista asumisyksiköiden työntekijöistä vain yksi vastaaja per yksikkö oli sitä mieltä, että kohtaamiset työntekijöiden ja asukkaiden välillä olivat vähentyneet. Muut vastaajat olivat sitä mieltä, että asukkaiden ja työntekijöiden väliset kohtaamiset ovat korona-aikana pysyneet ennallaan. Tapaamisten ennallaan pysymistä kommentoitiin esimerkiksi seuraavasti: ”Asiakkaiden tapaamisiin korona ei oikeastaan voi vaikuttaakaan mitään.” Toisaalta vastaaja, joka koki, että kohtaamiset asiakkaiden kanssa olivat vähentyneet:

Välillä rajoitusten takia asiakasmääriä jouduttu rajoittamaan yhteistilassa, eikä edes lievästi sairaana ole saanut yhteistilaan tulla. Asiakkaat myös pysytelleet enemmän poissa koronatartunnan pelossa.

Asukkaista puolestaan kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että tapaamiset asukkaiden ja työntekijöiden välillä olivat pysyneet ennallaan. Yksi vastaaja kertoi tapaamisten jopa lisääntyneen korona-aikana, mutta kertoi syyksi sen, että oli muuttanut asumispalveluiden yksikköön korona-aikana. Yksi asukkaista, joka oli tavannut työntekijöitä yhtä paljon, kuin aiemmin, kommentoi tapaamisten pysymistä ennallaan seuraavasti:

Ainoo että työntekijät tietty välillä sairastaneet ja ollu pois. Muutenkin asioita hoidetaan kävelyllä ulkona niin ei oo vaikuttanut.

Asukkaiden välisissä kohtaamisissa puolestaan työntekijöiden näkökulmasta ei ollut muutoksia. Vain yksi vastaaja kahdeksasta vastaajasta oli sitä mieltä, että asukkaat ovat tavanneet toisiaan vähemmän koronapandemian aikana. Avoimissa vastauksissa painottui myös se, että asukkaat ovat tavanneet toisiaan koronapandemian aikana normaalisti. Myös asukkaat kertovat tavanneensa toisiaan koronapandemian aikana yhtä paljon kuin ennen.

Asukkaiden kokemaa yksinäisyyttä havainnoitiin työntekijöiden näkökulmasta siten, että kysymyksessä kysyttiin havaintoja yksinäisyydestä tai eristäytyneisyydestä. Kysymys oli kyselyssä muotoiltuna siten, että kysymyksessä kysyttiin vastaajien havaintoja siitä, olivatko vastaajat havainnoineet asukkaiden olevan yksinäisempiä tai eristyneempiä koronapandemian aikana. Monivalintakysymyksessä vastaukset jakoutuivat puoliksi vaihtoehdon kyllä ja en välillä. Avoimen havaintojen kertomisen kysymyksen vastauksissa välittyi viesti siitä, kuinka asukkaat ainakin koronapandemian alkuvaiheissa vetäytyivät omiin oloihinsa ja saattoivat jopa pelätä virusta. Yksinäisyyteen ja eristäytyneisyyteen kerrottiin myös vaikuttaneen yhteistilojen sulku, jolloin asukkaiden kohtaamispaikan sulkeminen vaikutti eristäytymiseen ja yksinäisyyteen.

Asukkaiden yksinäisyydestä koronapandemian aikana saatiin kaksi myöntävää vastausta, kun loppujen viiden asukkaan mielestä koronapandemia ei aiheuttanut yksinäisyyttä. Koronapandemia koettiin jopa hyvänä asiana, sillä eräs vastaaja kertoo kysymyksessä, että koronapandemia on sallinut yksinolon, sillä välillä on kiva vaan olla yksin. Yksinäisyyden kokemukseen vaikutti eräällä vastaajalla eristysaika. Vastaaja kommentoi seuraavasti kysymystä ”Mikä vaikutti kokemukseesi yksinäisyydestä?”:

Sillon kun oli eristettynä. Mutta ei muuten. Alussa oli pitkiä karanteeneja ja ite ei saanut tulla yhteisiin tiloihin.

Pääsääntöisesti vastauksista voidaan siis havaita, että koronapandemia ei ole merkittävästi vaikuttanut asukkaiden välisiin tai työntekijöiden ja asukkaiden välisiin kohtaamisiin.

Enemmän vaikutusta koronapandemialla on ollut yksinäisyyteen ja eristäytyneisyyteen asukkaiden kohdalla, mutta siinäkin tapauksessa vain siten, että asukas on ollut eristyksessä.

## 5.2 Rajoitukset koronapandemian aikana

Työntekijöiltä ja asukkailta kyselyllä tiedusteltiin koronapandemian rajoituksia sekä niiden kokemuksia. Työntekijät kertoivat, että rajoitukset ja muut toimet kohdentuivat yhteisten tilojen sulkuihin, yhteiseen toimintaan sekä maskien käyttöön. Asukkaiden vastaukset rajoituksista olivat vähäisiä. Vain muutama vastaaja kertoi, että tilat olivat suljettuina hetken.

Asukkaiden asumiseen yksikössä rajoitukset vaikuttivat työntekijöiden mielestä edellä kuvatusti. Ryhmätoiminnan vähentyminen tai kokonaan loppuminen oli merkittävin rajoitus asumisen kannalta. Kaksi vastaajaa kommentoi myös, että asukkaiden levottomuus oli lisääntynyt rajoitusten seurauksena. Yhteisten tilojen sulun myötä myös yksi vastaaja kertoi asukkaiden viihtyvyyden ja hyvinvoinnin vähentyneen huomattavasti.

Suurin osa asukkaista jätti vastaamatta kysymyksen, jossa pyrittiin havainnoimaan rajoitusten vaikutuksia asumiseen yksikössä. Asumiseen yksikössä asukkaiden näkökulmasta vaikutti myös yhteisten tilojen sulku sekä maskien käyttö. Yksi vastaaja kertoi yhteisten tilojen sulun aiheuttaneen sosiaalisen aukon.

Rajoitusten vaikutusta työskentelyyn asumisyksiköissä havainnoitiin vain työntekijöiden osalta. Työntekijöiden kokemukset rajoituksista asumisyksiköissä kohdentuivat erityisesti maskien käytön hankaluuteen. Useampi vastaaja kertoo maskin käytön hankalana ja yksi vastaajista kertoo myös työskentelyn olevan raskaampaa maskin kanssa. Lisäksi työmäärää lisäsi hygeiniaan liittyvät uudet toimet, kuten desinfiointi. Myös työskentelyyn koettiin vaikuttaneen ryhmätoimintojen loppuminen tai tauotus. Lisäksi yksi työntekijä koki rajoitusten vaikuttaneen työskentelyynsä seuraavasti:

On ollut kurjaa kun ei ole voinut olla niin paljon läsnä asiakastyössä.

Yleisesti koronapandemiaan liittyneet rajoitustoimet ovat siis kohdetuneet asumisyksiköihin niin, kuin koronapandemia on yleisestikin vaikuttanut Suomessa. Yhteinen toiminta, tilojen rajoitteet sekä maskien käyttö on rajoittanut toimintaa myös Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden yksiköissä.

### **5.3 Yhteisöllisyys ja yhteinen toiminta**

Yhteisöllisyyttä havainnoitiin kyselyssä yhteisten toimintojen sekä yhteisöllisyyden kokemuksen kautta. Kaikki yksiköiden työntekijät vastasivat, että koronapandemia on vaikuttanut asumisyksiköiden toimintaan. Avoimessa vastauksessa vastaajat kommentoivat yhteisen toiminnan tauotusta koronapandemian ja siihen liittyvien rajoitusten seurauksena. Yksi työntekijöistä kommentoi vaikutuksen olleen negatiivinen ja vaikuttaneen myös yhteisöllisyyden vähentymisenä. Asukkaat puolestaan eivät vastanneet kysymykseen tai eivät olleet havainneet, että koronapandemia olisi vaikuttanut asumisyksiköiden yhteiseen toimintaan. Vain yksi asukas vastasi myöntävästi siihen, että koronapandemia on vaikuttanut yhteiseen toimintaan.

Ennen koronapandemiaa asumisyksiköissä on järjestetty yhteistä toimintaa monipuolisesti ja työntekijät kertovat myös ohjanneensa laajasti erilaista toimintaa. Yhteiseksi toiminnaksi ennen koronapandemiaa kerrottiin esimerkiksi ruokaryhmät, yhteisökokoukset, tietokilpailut ja muut erilaiset ryhmätoiminnot. Koronapandemian aikana ohjatun yhteisen toiminnan osalta työntekijöiden vastauksista näkyy selvä ero yksikön A ja yksikön B välillä. Yksikkö A:n työntekijät kertovat ryhmätoimintojen säilyneen lähes ennallaan esimerkiksi ruokaryhmän merkeissä. Yksikkö B:n työntekijät puolestaan vastasivat, että koronapandemian aikana yhteistä toimintaa ei ole järjestetty. Aamukahvien kerrottiin olevan lähes ainoa yhteinen toiminta koronapandemian aikana. Kyselyyn vastatessa maaliskuussa 2022 yksi työntekijöistä kertoo vastauksessaan, että ryhmätoimintoja ollaan juuri käynnistämässä uudelleen esimerkiksi ruokaryhmän ja yhteisökokousten merkeissä.

Asukkaiden osalta vastaukset olivat hyvin vajaita yhteisen toiminnan kartoittamiseksi ennen koronapandemiaa sekä koronapandemian aikana. Ne asukkaat, jotka vastasivat kysymyksiin, olivat osallistuneet toimintaan samalla tavalla ennen koronapandemiaa kuin

koronapandemian aikanakin. Eräs asumisyksikkö A:n asukkaista kertoo seuraavasti koronapandemian aikana järjestetystä yhteisestä toiminnasta:

Ruokaryhmät vaihdettiin ulos ja muutenkin asiointi hoidettiin ulkona. Silti asiat hoidettiin kokoajan.

Asukkaiden yhteisöllisyyden kokemusta havainnoitiin asukkaiden sekä työntekijöiden kokemusten pohjalta. Henkilökunnan kannalta vastaajat jakautuivat vahvasti kahteen. Osa vastaajista oli vahvasti sitä mieltä, että koronapandemia ei ole vaikuttanut yhteisöllisyyteen. Osa kuitenkin koki, että yhteisöllisyys on heikentynyt koronapandemian seurauksena. Yhteisöllisyyden muutoksia yksi vastaajista kommentoi esimerkiksi seuraavasti:

Kyllä, ennen koronaa asiakkaat ja ohjaajat olivat enemmän ja huolettomammin yhteistilassa. Koronana ja rajoitteiden myötä se selvästi väheni ja kaikki kaipasivatkin sitä. Yhteisöllisyys kärsi, koska yhdessä ei voitu viettää enää niin huolettomasti aikaa, ihmiset pelkäsivätkin ja eristäytyivät.

Asukkaat vastasivat yhteisöllisyyden kokemiseensa koronapandemian aikana siten, että he eivät olleet kokeneet muutoksia yhteisöllisyyden kokemuksessaan. Muutama asukkaista jätti myös vastaamatta tähän kohtaan. Yksi asukkaista kommentoi asumisen olevan yhteisöllistä muutenkin, eikä ole kokenut, että koronapandemian vaikuttaneen asiaan.

#### **5.4 Osallisuus**

Osallisuutta ja osallisuuden kokemusten muutoksia kyselyssä havainnoitiin sen kannalta, ovatko asukkaat saaneet vaikutusmahdollisuuksia toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä onko asukkailla ollut mahdollisuus vaikuttaa saamaansa tukeen. Molempia asioita selvitettiin ajalla ennen koronapandemiaa sekä sen aikana.

Työntekijät kertoivat, että asukkaita on osallistettu toimintaan ja toiminnan suunnitteluun ennen koronapandemiaa. Ennen koronapandemiaa asukkailla on ollut mahdollisuus esimerkiksi tuoda ideoitaan esille yhteisökokouksissa. Asukkaat ovat työntekijöiden mukaan olleet myös osallisia saamaansa tukeen ennen koronapandemiaa. Asukkaiden osallisuus ei



ollut muuttunut radikaalisti koronapandemian aikana. Kuitenkin asumisyksikkö B:n osalta asukkaiden osallisuus toiminnan suunnittelun ja osallistumisen kannalta oli heikentynyt koronapandemian seurauksena. Asumisyksikkö B:n jotkut työntekijät kertoivat, että yhteisökokousten säännöllisyyden vähentyessä rajoitusten vuoksi, ovat myös asukkaiden vaikutusmahdollisuudet toiminnan suhteen huonontuneet. Asukkaiden osallisuus säilyi kuitenkin yksiköissä siten, että palvelun ja tuen saanti säilyi ennallaan.

Kyselyyn vastanneet asukkaat eivät olleet vastauksissaan havainnoineet muutoksia osallisuudessa ja useat vastaajat jättivät vastaamatta kysymyksiin, jotka koskivat osallisuutta ja sen mahdollisia muutoksia koronapandemian aikana. Osa asukkaista koki, että toiminta asumisyksiköissä ei ole muodostanut vaikutusmahdollisuuksia toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen, kun taas osa vastaajista koki, että vaikutusmahdollisuuksia on ollut koronapandemian aikana kuin ennenkin sitä. Eräs asumisyksikön asukas kommentoi toiminnan suunnittelua ja siihen vaikuttamista seuraavasti:

Kesäsin voi heitellä ideoita. Pihapalejä, laavuretkiä. Se on ihan totta että pystyy vaikuttaan.

## 5.5 Kehittäminen

Kyselyssä jatkon kehittämideoita pyrittiin selvittämään yleisellä tasolla sekä yhteisen toiminnan kannalta. Työntekijät vastasivat niukasti jatkon kehittämideoihin yhteisen toiminnan osalta. Yhteisen toiminnan kehittämiseksi ehdotettiin esimerkiksi sitä, että ulkona olemista asukkaiden kanssa lisättäisiin. Lisäksi toiminnan kehittämisestä ehdotettiin, että ryhmätoimintaa järjestettäisiin pienemmillä porukoilla useampina päivinä. Muita kehitysideoita kartoittavassa kysymyksessä esiintyivät samat teemat, ulkoilu ja pienryhmätoiminta, minkä lisäksi toivottiin varautumista suojarusteiden osalta.

Asukkaat eivät kommentoineet jatkon kehittämideoita mitenkään kyselyn vastauksissa. Asukkaiden kommentit kehittämisestä kohdentuivat vain siihen, että kaikki on asumisyksiköissä sujunut niin kuin ennenkin, eikä mitään haittoja koronapandemiasta ollut koettu.

## 6 Johtopäätökset

Kuten aiemmin jo todettiin, on koronapandemia vaikuttanut myös Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden toimintaan. Tutkimuksessa havainnoitiin erityisesti osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Koronapandemia oli yleisesti vaikuttanut yksiköihin rajoitustoimenpiteiden osalta. Osa vastaajista koki yhteisöllisyyden ja osallisuuden heikentyneen, mutta vastauksista ei muodostunut selkeää linjaa näistä kokemuksista. Koronapandemiaan liittyvät kokemukset olivat hyvin yksilöllisiä, eikä esimerkiksi toisen yksikön vastaajista muodostunut toista yksikköä selkeämpää kuvaa. Yksiköiden henkilökunta koki koronapandemian vaikutukset hyvin eri tavoilla. Yksiköiden asukkaiden vastauksista tuli ilmi, että asukkaat eivät kokeneet koronapandemiaan liittyviä haittoja voimakkaana tekijänä asumisessaan yksiköissä.

Asukkaiden kokemukset koronapandemiasta olivat vastausten perusteella melko niukkoja. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että koronapandemia ei vaikuttanut mitenkään normaaliin asumiseen ja toimintaan yksiköissä. Asukkaiden vastauksista voidaan päätellä, että toiminta on sujunut sellaisenaan myös koronapandemian aikana, eikä ryhmätoimintojen puute ole aiheuttanut merkittäviä haittoja asukkaiden elämiseen asumisyksiköissä.

Koronapandemian voidaan päätellä vaikuttaneen juuri niin, kuin yleiset koronarajoitukset ovat yleisesti kaikkeen toimintaan vaikuttaneet. Yhteinen tekeminen ja sen kautta yhteisöllisyys ovat kokeneet osallisuutta enemmän haittoja koronapandemian seurauksena. Osallisuuden muodostumisen kannalta oleelliseksi tekijäksi nousi tutkimuksessa yhteisökokousten pitäminen. Yhteisökokousten puute tai epäsäännöllisyys koronapandemian aikana heikensi osaltaan joidenkin vastaajien mielestä asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia toimintaan ja toiminnan suunnitteluun. Jatkon kehittämisessä tulisi mielestäni huomioida yhteisökokousten merkitystä asukkaiden osallisuuden kannalta. Muidenkin toimintaa rajoittavien toimien aikana voitaisiin asukkaiden yhteisiä vaikutusmahdollisuuksia lisätä tiedotteiden ja kyselyiden avulla niin, että asukkaat kokisivat olevansa kykeneviä vaikuttamaan asumisyksiköiden toimintaan myös rajoitustoimien aikana. Yhteisökokouksia voitaisiin kehittää mahdollisuuksien mukaan digitaalisia alustoja suosiviksi tai pienryhmissä toimiviksi malleiksi. Lisäksi yhteisökokouksia voitaisiin järjestää esimerkiksi ulkona, jolloin terveysturvallisuus huomioiden voitaisiin säilyttää turvavälejä paremmin.

Aiemmin Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden osallisuutta osin havainnoineessa opinnäytetyössä (Ruokonen, 2016) työntekijät kertoivat, että osallisuus muodostui asukkaille siitä, että he osallistuivat omien asioidensa hoitoon sekä yhteiseen toimintaan. Nyt tutkimuksessa havaittiin ennallaan säilynyt tuen saanti, mutta myös yhteisen toiminnan osallistumisen haasteet. Tämän tutkimustuloksen perusteella voidaan myös osin havaita, että asukkaiden osallisuuden muodostuminen on monipuolinen kokonaisuus, joka on koronapandemian myötä heikentynyt hieman.

Aiemmissä koronapandemiaan viittaavissa tutkimuksissa oli havaittu, että koronapandemia oli vaikuttanut yksinäisyyden kokemuksiin. Tällaisia viitteitä ei noussut voimakkaasti esiin opinnäytetyön tutkimuksessa, vaikka jotkut vastaajista kokivat, että asukkaat olivat eristäytyneet enemmän omiin oloihinsa. Tästä tutkimustuloksesta voidaan päätellä ainakin kaksi asiaa, joista toinen on se, että asumisyksiköt muodostavat itsessään sellaisen yhteisön, jossa poikkeusolosuhteissa asukkaat eivät eristäydy asumisyhteisöstänsä, vaan kohtaavat arjessaan muita asukkaita ja yksikössä työskenteleviä yhtä paljon. Lisäksi tutkimuksesta voidaan päätellä, että asumisyksiköissä on onnistuttu tuottamaan sellaista asumista myös poikkeusolosuhteissa, etteivät asukkaat ole kokeneet yksinäisyyttä.

Henkilökunnan ja asukkaiden välisissä kohtaamisissa ei havaittu muutoksia koronapandemian aikana. Tällöin voidaan tulkita, että asumispalveluiden yksiköissä ei havaittu sellaista lisääntynyttä tarvetta ohjaukselle, tuelle tai neuvonnalle, jota esimerkiksi tietoperustassa EHYT ry:n päihdeneuvonnan puhelimesta oli havaittu. Tähän havaintoon vaikuttaa varmasti asumisyksiköiden resurssien pysyminen ennallaan koronapandemiasta huolimatta sekä asumisyksiköiden perustyön rakenne, jossa asukkaiden tukeminen asumisessa on jatkuvalaatuinen prosessi.

Yhteisen toiminnan, kuten erilaisten ryhmätoimintojen, keskeytyminen on osaltaan kuitenkin vaikuttanut asumisyksiköiden yhteisöllisyyden muodostumiseen. Ryhmätoiminnot ja niihin osallistuminen on asukkaiden näkökulmasta osin työntekijälähtöistä toimintaa, mutta niiden osallistumisen avulla asukkaille muodostuu kuitenkin tilaisuus osallistua yhteisöllisyyttä edistävään toimintaan. Asuminen asumisyksiköissä oli asukkaiden mukaan muutenkin yhteisöllistä, jolloin ryhmätoimintojen puute ei vaikuttanut suoraan

yhteisöllisyyden kokemuksiin. Kuitenkin voidaan tulkita, että uuden asukkaan muuttaessa yksikköön, voisi yhteisen toiminnan keinoin myös muuttava asukas päästä helpommin osaksi asumisyhteisönsä. Tällöin olisi erityisen tärkeää saada turvattua jokin ryhmätoiminta ja yhteisökokoukset myös sellaisissa poikkeusolosuhteissa, jotka rajoittavat toimintaa.

Asukkaiden vastausprosentti kyselyyn oli asukasmäärään nähden matala. Tämän vuoksi vastaukset eivät edusta kattavasti koko asumisyksiköiden asukkaiden kokemuksia ja mielipiteitä. Kyselyyn vastanneet asukkaat saivat kuitenkin kyselyn avulla kerrottua kokemuksistaan. Pääsääntöisesti asukkaiden vastaukset viittasivat vain siihen, että he eivät kokeneet koronapandemian vaikuttaneen asumisyksikön toimintaan mitenkään. Toisaalta tuloksia voidaan pohtia myös siinä valossa, että onko toiminnalle ylipäätään oleellista se, että yhteistä toimintaa järjestetään yksiköissä runsaasti. Jatkossa yksiköissä voitaisiin mahdollisesti selvittää enemmän asukkaiden halukkuutta yhteiseen toimintaan ja sen suunnitteluun, jotta asukkaiden tarpeita voitaisiin huomioida mahdollisimman laajasti.

Yhtenä tutkimuskysymyksenä oli selvittää sitä, millaisia kehitysideoita henkilökunnalta ja asukkailta tulee poikkeusolosuhteisiin. Yleisesti vastauksia tuli varsin vähän, mistä voidaan joko päätellä, että kehittämiseen ei ollut ideoita, mutta myös sitä, että toiminta on ollut tarkoitustaan palvelevaa myös poikkeusolosuhteissa. Tiedottamisen lisäämistä sekä suojarusteiden hankintaa pidettiin poikkeusolosuhteissa kehitettävänä asiana.

Koronapandemian pitkittyessä ja jatkossa mahdollisissa muissa poikkeusolosuhteissa voitaisiin toimintaa kehittää sen avulla, että suojarusteita hankittaisiin ennakkoon riittävä määrä, jolla voidaan turvata työskentely sellaisen tilanteen tullessa, jossa suojarusteita on syytä käyttää terveydellisten syiden vuoksi. Tiedottamisesta nousi esiin etenkin asukkaiden tiedotus, jota jatkossa voitaisiin kehittää niin, että myös asumisyksikön asukkaat ovat jatkuvasti ajan tasalla asumisyksikön toimintaa koskevista rajoitteista. Toisaalta alati muuttuneet rajoitukset esimerkiksi kokoontumisrajoitusten osalta ovat osaltaan olleet uskoakseni myös henkilökunnalle haastavia seurattavia. Kehittämisessä voitaisiin huomioida esimerkiksi asumispalveluiden yhteisten viikkotiedotteiden luomista, jotka välitettäisiin asukkaille tietoon niin, että kaikki asukkaat saavat varmasti yksiköitä koskevat tiedot itselleen.

Palvelua kehitettäessä jatkossa tai muissa poikkeusolosuhteissa voitaisiin tilaajan palveluissa harkita myös jonkin tyyppisiä etätapaamisia ja digitaalisia ratkaisuita asukkaiden ja työntekijöiden välisiin kohtaamisiin. Pitkien vapaaehtoisten tai määrättyjen eristysten avuksi voitaisiin kehittää keinoja, joiden avulla työntekijät voisivat kontaktoida asukkaita esimerkiksi tavallisten puheluiden tai videopuheluiden välityksellä. Koronaviruksen tarttumiseen vaikuttaa juuri pidempikestoinen altistuminen, jota voitaisiin tällä tavoin välttää, mutta samalla mahdollistaa keskusteluyhteyden säilyminen ja asukkaan selviytymisen tukeminen myös eristysaikana. Kyselyn tuloksissa havaittiin sitä, että kaikki asukkaat eivät noudattaneet erityspäätöksiä, jolloin myös asukkaiden ja työntekijöiden keskinäisellä jatkuvammalla kontaktilla voitaisiin ehkä kyetä turvaamaan myös asukkaan eristyksissä pysymistä.

Päätelmänä tuloksista nousi esiin yhteisyyden pääteema, jonka alle kaikki erilaiset kokemukset muodostuivat. Jatkossa toimintaa kehitettäessä tulisikin vaalia näitä erilaisia teemoja ja havainnoida näiden linkittymistä toisiinsa laajasti. Monet eri tavoilla ilmenneet kokemukset linkittyivät tuloksissa toisiinsa, jolloin kehittämistä ei voida kohdentaa vain yhteen osa-alueeseen, vaan huomioida laaja-alaisesti niiden muodostamia kokemuksia, eri näkökulmista käsin. Toimintaa kehitettäessä olisi kuitenkin tärkeää havainnoida laajemmin asukkaiden halukkuutta toiminnan kehittämiseksi ja erityisesti niille tarpeille, joita kehittämiskohteiksi muodostuu. Osallisuutta edistäen toimintaa tulisikin kehittää asukkaiden mielipiteitä kunnioittaen, eikä vain työntekijälähtöisillä toimilla.

## **7 Eettisyys ja luotettavuus**

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tutkimuksen ja Arenen opinnäytetöiden eettisiä periaatteita noudattaen. Tutkijana olin perehtynyt tutkittaviin asumisyksiköihin sekä henkilökuntaan jo aiemmin kahden opintoihin liittyvän työharjoittelun myötä. Olin siis tietoinen asumisyksiköiden toiminnasta ja osasin sen avulla soveltaa tutkimusta sen suuntaiseksi, kuin se hyödyttää yksiköitä, sekä huomioiden tutkimuksen mahdollisuudet yksiköissä tilojen ja henkilöiden osalta. Tutkimus toteutettiin tietoon perustuvaa suostumusta noudattaen niin, että saatekirjeessä informoitiin tutkimuksen vapaaehtoisuudesta, sekä sitä painotettiin vielä kyselyä täytettäessä.

Tutkimuksessa ei kerätty erillistä suostumusta, sillä suostumuksessa olisi pitänyt olla allekirjoitus, joka olisi poistanut anonymiteetin osallistumisesta. Sen sijaan palauttamalla kyselylomakkeen tutkijalle, osallistuja antoi suostumuksensa tietojensa käyttöön. Tästä informoitiin osallistujia tutkimuksen saatekirjeessä (LIITE 2) sekä suullisesti tutkimusta tehdessä asumisyksiköissä. Tutkimukseen osallistumisen sai lisäksi informoidusti keskeyttää koska tahansa siten, että vastauslomaketta ei palautettu tutkijalle. (TENK, 2019, s. 8)

Tutkimuksen saatekirjeessä osallistujia informoitiin myös tutkimuksen anonymiteetistä sekä aineiston säilytyksestä. Informaatio näistä annettiin kirjallisena jokaisen osallistujan mukaan saatekirjeen muodossa (Liite 2) sekä suullisena aineiston keruuta tehdessä. Tutkittavia informoitiin lisäksi tutkimuksen tavoitteista sekä tutkimustiedon jatkokäytöstä kirjallisesti saatekirjeessä sekä suullisesti tutkimusta tehdessä. (TENK, 2019, s. 9) Opinnäytetyö toteutettiin täysin tutkittavien henkilötietoja kysymättä, sillä niiden selvittämisellä ei ollut mitään tutkimuksellista perustetta. Ainoat selvittävät taustatiedot olivat asumisyksikön A tai B selvittäminen, jotta aineistosta saatava tieto ja sen jatkokäyttö sekä jatkon kehittäminen voidaan tilaajan toimesta kohdentaa yksiköihin sekä tutkimuksen aineistoista voitii havainnoida mahdollisia eroavaisuuksia yksiköiden välillä. Lisäksi tutkimuksen kannalta oli oleellista selvittää asumisyksiköissä asumisen tai työskentelyn aika sillä perusteella, että aineistosta kyettiin havainnoimaan eroavaisuuksia siinä, kuinka pitkällä aikatahtimella vastaajat havainnoivat koronapandemian kokemuksiaan asumisyksiköissä. (TENK, 2019, s. 12) Tutkimukseen tekoon ei liittynyt tarvetta toteuttaa eettistä ennakoarviointilausuntoa, sillä tutkimus ei kohdentunut siinä vaadittaviin asioihin, kuten alaikäisten tutkimiseen tai tutkimuksesta ei aiheutunut haittaa tutkittaville. (TENK, 2019, s. 16)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on oleellista hahmottaa, kuinka hyvin saatua aineistoa voidaan yleistää koskemaan muitakin tapauksia, kuin aineistossa analysoituja yksittäistapauksia (Alasuutari, 1999, s. 250). Tämän kvalitatiivisen kyselytutkimuksen tuloksia ei voida yleistää laajasti koskemaan kaikkien päihdehuollon asumispalveluiden kokemuksia koronapandemiasta, mutta sen voidaan katsoa tuottavan tarvittavaa tietoa opinnäytetyön tilaajan palvelusta. Tutkimuksen tulosten vertailua aiempaan tutkimustietoon hankaloittaa lisäksi aiemman tarkasti aiheeseen viittaavan tutkimustiedon puute. Lisäksi tulosten yleistettävyyttä haittaa vain yhden palveluntuottajan tutkiminen, jolloin tutkimuksesta

välittyy vain kahden asumisyksikön kokemukset koronapandemiasta. Jos tutkimus olisi kohdennettu koskemaan esimerkiksi koko maakunnan palveluntuottoa kyseisissä palveluissa, olisi tulokset voitu yleistää väestölliselle tasolle myös paremmin.

Tutkimuksessa saatu aineisto kuvaa todella hyvin henkilökunnan kokemuksia koronapandemiasta, mutta samalla kuvaa heikosti asukkaiden kokemuksia, pienestä vastaajamäärästä johtuen. Varsinaista yleistystä ei voida siis asukkaiden osalta tehdä edes paikallisesti tutkimuksen kohteena olleesta asiakaskunnasta.

Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osuudessa hyödynnetty kyselyn menetelmä mittasi mielestäni hyvin tavoiteltuja aihealueita. Tutkimuskysymysten osalta saatiin muista aiheista hyvin tietoa, jatkon keittämisen kuitenkin jäädessä heikoksi osuudeksi. Tutkimuksen validiteetti eli se, kuinka hyvin menetelmä onnistui kohdentumaan tarkoituksenmukaisesti juuri tutkittavaan aiheeseen, toteutui opinnäytetyössä hyvin (STAT, n.d.). Toisaalta tutkimuksen validiteettia olisi voitu parantaa erilaisilla aineistonhankinnan menetelmillä, kuten haastatteluilla. Tällöin kuitenkin tutkimuksen yleistettävyyks koskemaan koko asumisyksiköiden henkilökuntaa ja asukkaita olisi saattanut kärsiä. Työssä oli tavoiteltavana tekijänä saada kattavasti tietoa mahdollisimman monelta yksikössä asuvalta tai työskentelyltä henkilöltä, jolloin aineiston keruun tuli toteutua niin, että siihen luodaan mahdollisuus osallistua kaikille.

## **8 Pohdinta**

Opinnäytetyössä saaduista tuloksista voidaan päätellä koronapandemian osittain vaikuttaneen Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden asumisyksiköihin aiemmin mainituin muutoksin toiminnassa. Nämä muutokset eivät kuitenkaan vaikuttaneet asukkaiden kokemuksiin voimakkaasti, vaikka yksiköiden työntekijät havaitsivat muutoksia toimintaympäristössä rajoitusten puitteissa. Työntekijöiden resurssit säilyivät työssä ennallaan, eikä pandemia-aika lisännyt merkittävästi tuen tarpeita yksiköissä. Nämä kokemukset koskevat kuitenkin vain opinnäytetyön tilaajan palvelua, eikä laaja-alaisesti koko päihdehuollon kenttää. Tuloksista ei voida vetää siis laajoja, yleistettäviä johtopäätöksiä. Jos tuloksista olisi haluttu muodostaa paremmin aiempaa tutkimustietoa vastaavia havaintoja,

olisi työssä pitänyt keskittyä enemmän esimerkiksi siihen, ovatko asukkaat tarvinneet koronapandemian aikana asumiseensa enemmän tukea tai olisiko palveluntarve kasvanut yksiköissä esimerkiksi siten, että oliko yksiköihin aiempaa enemmän hakijoita.

Opinnäytetyön pääkäsitteitä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, oli hieman haastavaa havainnoida yksiköissä asukkaiden osalta. Käsitteiden monimuotoisuus ja vaikea täsmällinen määrittely aiheuttivat kyselyä tehdessä pohdintaa siitä, miten käsitteitä pystyy havainnoimaan täsmällisesti sekä ymmärrettävästi myös asumisyksikön asukkaiden osalta. Tämä monitulkintaisuus aiheutti osaltaan sen, että kyselyssä oli pakko olla useita kysymyksiä kohdentuen samasta aiheesta, jotta käsitteiden monipuolisuutta pystyttiin havaitsemaan. Kyselyn kysymysten määrä nousi myös suureksi. Monikysymyksinen kysely ei kuitenkaan mielestäni haitannut vastaajien osallistumista kyselyyn. Asukkaiden kohdalla olin itse auttamassa vastaamisen kanssa, jolloin kysyin ääneen kysymykset ja asukkaat saivat vastauksensa paperille kirjoitetuksi avustetusti. Kysymysten määrä ei siis aiheuttanut asukkaiden osalta haluttomuutta vastaamiseen.

Opinnäytetyön alussa olin lähes varma, että koronapandemia olisi vaikuttanut voimakkaammin asumisyksiköiden toimintaan asukkaiden ja työntekijöiden osalta. Opinnäytetyötä tehdessä kuitenkin havaitsin, että yleisesti ihmiset ovat alkaneet unohtamaan jo pandemia-ajan ja sen aiemmin tuomat muutokset tai ovat vastaavasti jo kyllästyneet koronapandemiaan liittyvään uutisointiin ja siitä keskusteluun. Koronapandemian valitseminen opinnäytetyön aiheeksi myöhäisessä pandemian vaiheessa oli perusteltua sillä, että sen vaikutuksia olisi voitu havaita laajemmin, jo pidemmän kokemuksen pohjalta. Tämä kuitenkin muodostui kyselyä tehdessä jopa huonoksi asiaksi, kun asukkaat eivät enää olleet kiinnostuneita keskustelemaan ja vastaamaan aiheeseen liittyvään kyselyyn.

Näistä syistä osittain myös tutkimusta tehdessä itselleni tuli epävarma olo siitä, oliko opinnäytetyön tutkimus kokonaisuudessaan hyödyllinen tilaajalle ja olisiko tutkimus ollut hyödyllisempi aiemmin toteutettuna. Toisaalta tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa sellaista tietoa, jota voidaan hyödyntää myös jatkossa koronapandemian pitkittyessä tai muiden poikkeusolosuhteiden ilmentyessä, jolloin tutkimuksesta oli osin myös hyötyä. Tilaajan



palvelun voitiin havaita toimineen myös koronapandemian aikana sillä tavoin, että koronapandemia ei aiheuttanut merkittäviä haittoja palvelun tuottamiselle, jolloin toiminta pandemia-aikana on sujunut tilaajan palvelussa erittäin hyvin.

Erityisesti asukkaiden vähäinen vastaajamäärä muodostui esteeksi tarkan ja kattavan tiedon saannille. Kuitenkin keskustellessani asukkaiden kanssa kyselyä tehtäessä maalikuussa 2022 asumisyksiköissä nousi esiin asukkaiden kanta siihen, että koronapandemia ei ole voimakkaasti vaikuttanut asumisyksiköiden arkeen. Asukkaiden kanssa keskustellessa korostuivat muiden päihdepalveluiden toiminta koronapandemian aikana sekä muualla vaikuttaneet rajoitukset. Näistä asukkaat olivat kokeneet voimakkaampia muutoksia. Asukkaiden havaintoihin ja kokemuksiin saattoi osaltaan vaikuttaa kuitenkin päihteidenkäytön tuomat haasteet esimerkiksi muistin osalta.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön prosessi eteni suunnitellussa aikataulussa, vaikka loppua kohden aikataulun kiristäminen tuntui haastavalta. Koinkin tutkimuksen tekemisen mielekkäänä, vaikka ajoittain erittäin haastavana kokemuksena. Erityisesti aiemman tutkimustiedon löytäminen oli haastavaa, kun juuri vastaavia aiheita ei koronapandemian ajalta ollut tutkittu. Lukemattomien tutkimusten läpi kahlaaminen oli ajoittain raskasta, kun tutkimustieto kohdentui useimmiten sellaisiin asioihin, joita ei opinnäytetyön aiheen kannalta ollut hyödyllistä avata. Itse tutkimuksen tekeminen ja jatkokehittämisen pohdinta oli parasta opinnäytetyön prosessissa. Työtä viimeisteltäessä haastavat kokemukset muuttuivat helpotukseksi ja iloksi. Lisäksi itsevarmuus omasta työstä kasvoi. Kokonaisuudessaan opinnäytetyö edisti ammatillista kasvuani sosionomina.

## Lähteet

- Alasuutari, P. (1999). *Laadullinen tutkimus*. 3. uudistettu painos. Vastapaino.
- Ammar, A., Chtourou, H., Boukhris, O., Trabelsi, K., Masmoudi, L., Brach, M., Bouaziz, B., Bentlage, E., How, D., Ahmed, M., Mueller, P., Mueller, N., Hsouna, H., Aloui, A., Hammouda, O., Paineiras-Domingos, L., Braakman-Jansen, A., Wrede, C., Bastoni, S.,...Hoekelmann, A. (2020). COVID-19 Home Confinement Negatively Impacts Social Participation and Life Satisfaction: A Worldwide Multicenter Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17), 6237. MDPI AG. <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/17/6237/html>
- Asunto ensin. (16.10.2017). *Asunto ensin – laatusuosituksset*.  
<https://asuntoensin.fi/assets/files/2017/10/Laatusuosituksset.pdf>
- Gurría, A. (13.07.2020). *Informality and Social Inclusion in the times of COVID-19: OECD-LAC Social Inclusion Ministerial Summit*. OECD Secretary-General.  
<https://www.oecd.org/about/secretary-general/oecd-lac-social-inclusion-ministerial-summit-july-2020.htm>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. 6. uudistettu painos. Tummavuoren kirjapaino Oy.
- Huoneenvuokralaki 653/1987. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870653>
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? – Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Työpaperi 33/2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print, Tampereen Yliopistopaino Oy.  
[https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN\\_ISBN\\_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1)
- Juhila, K. (n.d.). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Jurvansuu, S., Helfer, A., Tourunen, J. & Pitkänen, T. (2020). *Muutokset järjestöjen tavoittamien ihmisten päihteidenkäytössä koronapoikkeustilan aikana. Toukokuussa 2020 toteutetun verkkokyselyn tuloksia*. Tietopuu: Katsauksia ja näkökulmia 4 /2020:1-13. A-Klinikkasäätiö. Helsinki. [https://tiedostot.a-klinikkasaatio.fi/tutkittua/tietopuu\\_katsauksia\\_4\\_2020\\_muutokset\\_paihteiden\\_kaytossa\\_koronapoikkeustilan\\_aikana.pdf](https://tiedostot.a-klinikkasaatio.fi/tutkittua/tietopuu_katsauksia_4_2020_muutokset_paihteiden_kaytossa_koronapoikkeustilan_aikana.pdf)
- Kangaspunta, S., Aro, J. & Saastamoinen, M. (2011). Epilogi: Yhteisyyden jatkumo. Teoksessa S, Kangaspunta (toim.). *Yksilöllinen yhteisyys – Avaimia yhteisöllisyyden*

*muutoksen ymmärtämiseen*. Tampereen Yliopistopaino – Juvenes Print  
[https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103157/Kangaspunta\\_Yksilollinen\\_yhteisollisyys.pdf?sequence=1](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103157/Kangaspunta_Yksilollinen_yhteisollisyys.pdf?sequence=1)

Laitila, M. (2010). *Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä – Fenomenografinen lähestymistapa*. (Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Health Sciences, 31) [Väitöskirja, hoitotieteen laitos, terveystieteiden tiedekunta, Itä-Suomen yliopisto.]  
[https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/9894/urn\\_isbn\\_978-952-61-0224-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/9894/urn_isbn_978-952-61-0224-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Lehtonen, H. (1990). *Yhteisö*. Vastapaino.

Maakorpi, T. & Marttinen, R. (2010). *Vertaistuen ja yhteisöllisyyden merkitys päiväkeskusasiakkaiden kokemana*. [Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu].  
[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25248/Vertaistuen\\_ja\\_yhteisollisyyden\\_merkitys\\_paivakeskusasiakkaiden\\_kokemana.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25248/Vertaistuen_ja_yhteisollisyyden_merkitys_paivakeskusasiakkaiden_kokemana.pdf?sequence=1)

Nivala, E. & Ryytänen, S. (2019). *Sosiaalipedagogiikka – Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. Gaudeamus.

Penttinen, J. (27.05.2020). *Sosiaali- ja terveysministeriön korona-verkkolähetys kuntiin 27.5.2020 klo 10-11.30 – Kysely verkkopalvelujen käytöstä sosiaali- ja terveydenhuollossa*. Sosiaali- ja terveysministeriö.  
<https://stm.fi/documents/1271139/22481532/Sosiaali-+ja+terveysministeri%C3%B6n+korona-verkkol%C3%A4hetys+kuntiin+27.5.pdf/3d90fbb8-8cb8-3626-3c38-45954b1f7181/Sosiaali-+ja+terveysministeri%C3%B6n+korona-verkkol%C3%A4hetys+kuntiin+27.5.pdf>

Ruokonen, A. (2016). *Asiakkaan itsemääräämisoikeuden toteutuminen Tampereen A-Kilta ry:n asumispalvelussa*. [Opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu].  
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/106174/Ruokonen%20Arja%20pdf.pdf?sequence=1>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006a). *Teemoittelu*. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.  
[https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7\\_3\\_4.html](https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html)

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006b). *Kvantifiointi*. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.  
[https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7\\_3\\_3.html](https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_3.html)

- Sjöblom, K. & Mäkikannas, A. (26.05.2021). *Rapauttiko etätyö yhteisöllisyyden?* Alusta! Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan verkkojulkaisu. <https://www.tuni.fi/alustalehti/2021/05/26/rapauttiko-etatyo-yhteisollisyyden/>
- SOAMK. (n.d.). *Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit*. Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto SOAMK. Haettu 27.3.2022 <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>
- STAT. (n.d.). *Validiteetti – Määritelmä*. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/meta/kas/validiteetti.html>
- Talentia. (14.02.2022). *Koronan jälkityön tekee sosiaalihuolto, ja se on vaativaa työtä, josta tulee maksaa kunnan palkka*. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. <https://www.talentia.fi/uutiset/koronan-jalkityon-tekee-sosiaalihuolto-ja-se-on-vaativaa-tyota-josta-tulee-maksaa-kunnan-palkka/>
- Tampereen A-Kilta ry. (n.d.a). *Tampereen A-Kilta*. Haettu 19.3.2022 <https://tampereena-kilta.fi/>
- Tampereen A-Kilta ry. (n.d.b). *Asumispalvelut*. Haettu 20.5.2022 <https://tampereena-kilta.fi/asumispalvelut/>
- Tampereen kaupunki. (n.d.). *Asumisen ostopalvelujen tuottajat päihde- ja mielenterveyskuntoutujille*. Haettu 25.5.2022 <https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/mielenterveys-ja-paihdepalvelut/asumisen-tukipalvelut/asumisen-ostopalvelujen-tuottajat.html>
- THL. (21.12.2021). *Digiosallisuuden edistäminen*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Digiosallisuuden edistäminen - THL](https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus)
- THL. (1.11.2019). *Osallisuus*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. [https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden\\_eettisen\\_ennakoarvioinnin\\_ohje\\_2019.pdf](https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf)
- Tuominen, M. (29.01.2022). *Päihdeneuvonnan kysyntä on kasvanut rajusti: Vastattuja puheluita 47 prosenttia enemmän kuin ennen korona-aikaa*. Maaseuden tulevaisuus. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/bd629915-d4a1-56b3-a1ed-b97f398403fe>

Valtioneuvosto. (9.3.2022). *Hybridistrategia koronatilanteen hallintaan*. Valtioneuvosto.  
Haettu 11.04.2022 [https://valtioneuvosto.fi/tietoa-  
koronaviruksesta/hybridistrategia-koronatilanteen-hallintaan](https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/hybridistrategia-koronatilanteen-hallintaan)

## **Liite 1: Aineistonhallintasuunnitelma**

Luotu 08.02.2022

**Opinnäytetyön nimi:** Koronapandemia Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden arjessa— Työntekijöiden ja asukkaiden kokemuksia koronapandemiasta

**Opinnäytetyön tekijä:** Mila Rantamäki

### **1. AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO**

Opinnäytetyön tutkimukseen tarvittava aineisto hankitaan Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden asumisyksiköiden asukkailta sekä henkilökunnalta. Aineisto hankitaan kyselyn avulla, joka toteutetaan paperisena, kontrolloituna kyselynä.

Opinnäytetyö ei sisällä mitään henkilökohtaisia tietoja kuten nimiä, ikää tai sukupuolta. Vastaaminen kyselyyn on täysin anonyymiä. Tutkimusten tuloksissa havainnoidaan vain sitä, onko vastaajana ollut asukas vai yksikön ohjaaja, sekä kummasta asumisyksiköstä vastaaja on. Aineistossa ja lopullisessa opinnäytetyössä asumisyksiköt nimetään kirjaimin A ja B, mikä osaltaan lisää tutkimuksen anonymiteettiä. Tilaajan tiedossa on yksiköiden kirjainten merkitykset, mutta tietoa ei julkaista valmiissa työssä.

Analysoitava aineisto on paperisena kyselylomakkeena. Lomake sisältää vain tekstiä, jolla tutkitaan osallistujien mielipiteitä ja kokemuksia opinnäytetyön aiheesta. Aineisto kerätään osallistujilta opinnäytetyöprosessin aikana, eikä työssä käytetä uudelleen aiemmin kerättyä aineistoa.

### **2. AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA**

Opinnäytetyön tutkimus toteutetaan paperisena kyselynä. Opinnäytetyön aineisto säilytetään paperisena opinnäytetyöprosessin ajan tekijän kotiosoitteessa sekä yhden (1) vuoden ajan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Tutkimusaineisto siirretään ja litteroidaan myös digitaaliseen muotoon ja säilytetään sellaisenaan tekijän henkilökohtaisen tietokoneen P- asemalla sekä muistitikulla. Digitaalinen aineisto säilytetään työn teon ajan sekä sen valmistuttua yhden (1) vuoden ajan. Aineistoa ei tallenneta pilvipalveluihin, jolloin myös riskit aineiston hallintaan pienenevät. Aineistot eivät sisällä mitään henkilötietoja.

### 3. AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyön tilaaja, Tampereen A-Kilta ry, saa työssä kerätyn aineiston käyttöönsä digitaaliseksi litteroidussa muodossa. Tilaajan kanssa on sovittu, että digitaaliseksi litteroitu aineisto siirretään tilaajan käyttöön työn valmistuttua, jotta tilaaja voi jatkossa kehittää toimintaansa tuloksista saatujen tietojen pohjalta. Työn tuloksista saatuja tietoja voi käyttää sellaisenaan jatkossa, sillä tiedot eivät sisällä mitään henkilö- tai muita tunnistetietoja.

Tekijä säilyttää paperista aineistoa sekä digitaaliseen muotoon litteroitua aineistoa säilytetään tekijän henkilökohtaisella P-asemalla ja muistitikulla yhden (1) vuoden ajan. Tilajaa huolehtii osaltansa aineiston asianmukaisesta säilytyksestä.

Aineiston jatkokäytöstä informoidaan tutkittavia saatekirjeessä, jossa kerrotaan, että tilaaja käyttää tutkimustuloksia palvelunsa kehittämiseen. Saatekirjeessä on myös avattuna se, että tutkimus on täysin anonyymi, eikä tilaaja tai kukaan ulkopuolinen henkilö voi yksilöidä vastaajia vastausten perusteella.

**Liite 2: Saatekirje**

Hei,

olen Mila Rantamäki, sosionomi (AMK) opiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötäni yhteistyössä Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluiden kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, kuinka koronapandemia on vaikuttanut asumisyksiköiden toimintaan.

Tutkimus on täysin anonyymi kysely, jossa kysymykset kohdistuvat asukkaiden sekä työntekijöiden kokemuksiin koronapandemiasta. Tutkimuksen vastauksista ja valmiista opinnäytetyöstä ei voida yksilöidä ketään henkilöitä eikä valmiissa tutkimuksessa nimetä asumisyksiköitä.

Kysely sisältää monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Toivoisin vastauksia kaikkiin kysymyksiin, mutta halutessaan kyselyn voi täyttää vain niiltä osin, kuin haluaa. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 10–15 minuuttia. Mieti vastauksissasi koko koronapandemian aikaa (lähtien kevästä 2020) ja kommentoi tarvittaessa, jos vastauksesi viittaa vain tiettyyn ajanjaksoon koronapandemian ajalta.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja vastaamisen voi lopettaa koska tahansa. Tutkimuksen tuloksena syntyvä opinnäytetyö on mahdollista lukea sen valmistuttua Theseus-palvelusta.

Tutkimuksen aineisto säilytetään tekijän kotiosoitteessa niin, että niihin ei ole mahdollista ulkopuolisten päästä käsiksi. Aineisto säilytetään paperisena sekä digitaalisena yhden (1) vuoden ajan opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyön tulokset siirtyvät jatkokäyttöön Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluille jatkon kehittämistä varten. Kyselyyn vastaamalla hyväksyt antamiesi tietojen jatkokäytön kehittämistyössä asumispalveluissa.

Jos tutkimukseen liittyen herää jotain kysyttävää, voi minuun olla yhteydessä sähköpostitse:

Mila Rantamäki, SOSOP19, HAMK

[mila.rantamaki@student.hamk.fi](mailto:mila.rantamaki@student.hamk.fi)



### Liite 3: Asukkaille suunnattu kyselypohja

#### 1. Asumisyksikkö

Asumisyksikkö A (anonymisoitu tieto)  Asumisyksikkö B (anonymisoitu tieto)

#### 2. Kuinka kauan olet asunut Tampereen A-Kilta ry:n asumisyksikössä?

alle 1v  1–2 vuotta  2–3 vuotta  3–5 vuotta  yli 5 vuotta

#### 3. Oletko tavannut koronapandemian aikana ohjaajia aiempaa

enemmän  yhtä paljon  vähemmän

Kerro miksi:

#### 4. Oletko tavannut koronapandemian aikana muita asukkaita aiempaa

enemmän  yhtä paljon  vähemmän

Kerro miksi:

#### 5. Oletko kokenut yksinäisyyttä koronapandemian aikana?

kyllä  en

Mikä vaikutti kokemukseesi yksinäisyydestä?

**6. Millaisia rajoituksia asumisyksikössäsi on ollut koronapandemian aikana?**

**7. Miten rajoitukset vaikuttivat asumiseesi?**

**8. Oletko kokenut, että koronapandemia on vaikuttanut asumisyksikön yhteiseen toimintaan?**

kyllä  en

Miten?

**9. Mitä yhteistä toimintaa (esimerkiksi retkiä tai ryhmätoimintaa) asumisyksikössäsi on järjestetty ennen koronapandemiaa?**

**10. Oletko osallistunut yhteiseen toimintaan ennen koronapandemiaa?**

kyllä  en

Mihin toimintaan?

**11. Mitä yhteistä toimintaa asumisyksikössäsi on järjestetty koronapandemian aikana?**

**12. Oletko osallistunut yhteiseen toimintaan koronapandemian aikana?**

kyllä  en

Mihin toimintaan?

**13. Onko koronapandemian aikana järjestetty yhteistä tekemistä (esimerkiksi retkiä tai ryhmätoimintaa) aiempaa**

enemmän  yhtä paljon  vähemmän

**14. Onko koronapandemia vaikuttanut yhteisöllisyyden kokemukseesi?**

kyllä  ei

Miten?

**15. Miten kehittäisit yhteistä toimintaa poikkeusolosuhteissa?**

**16. Oletko kokenut, että koronapandemia on vaikuttanut omaan asumiseesi yksikössä?**

kyllä  en

Miten?

**17. Oletko saanut vaikuttaa asumisyksikön toimintaan ja toiminnan suunnitteluun ennen koronapandemiaa?**

kyllä  en

Miten?

**18. Oletko saanut vaikuttaa saamaasi tukeen asumisyksikössä ennen koronapandemiaa?**

kyllä  en

Miten?

**19. Oletko saanut vaikuttaa asumisyksikön toimintaan ja toiminnan suunnitteluun koronapandemian aikana?**

kyllä  en

Miten?

**20. Oletko saanut vaikuttaa saamaasi tukeen asumisyksikössä koronapandemian aikana?**

kyllä  en

Miten?

Tähän voit kertoa muista kokemuksistasi asumisyksiköstäsi koronapandemian ajalta:

Tähän voit kertoa kehitysideoistasi poikkeusolosuhteissa:

Mikäli haluat kirjoittaa vielä lisää johonkin vastauskohtaan, voit jatkaa kirjoittamista tähän. Muistathan numeroida vastauksesi sen kysymyksen mukaan, johon viittaat.

**Kiitos kyselyyn osallistumisesta! 😊**

**Liite 4: Työntekijöille suunnattu kyselypohja**

**1. Yksikkö, jossa työskentelet**

- Asumisyksikkö A (anonymisoitu tieto)  Asumisyksikkö B (anonymisoitu tieto)

**2. Kuinka kauan olet työskennellyt Tampereen A-Kilta ry:n asumispalveluissa?**

- alle 1v  1–2v  2–3v  3–5 v  yli 5 v

**3. Oletko tavannut koronapandemian aikana asukkaita aiempaa**

- enemmän  yhtä paljon  vähemmän

Perustele vastauksesi:

**4. Ovatko yksikön asukkaat tavanneet toisiaan koronapandemian aikana aiempaa**

- enemmän  yhtä paljon  vähemmän

Perustele vastauksesi:

**5. Oletko havainnut, että asukkaat olisivat yksinäisempiä tai eristyneempiä koronapandemian aikana?**

- kyllä  en

Mitkä tekijät vaikuttivat/vaikuttavat asiaan ja millaisia havaintoja sinulla on asiasta?

**6. Millaisia rajoituksia asumisyksikössä on ollut koronapandemian aikana?**

**7. Miten rajoitukset vaikuttivat asukkaiden asumiseen yksikössä?**

**8. Miten rajoitukset vaikuttivat työskentelyysi yksikössä?**

**9. Oletko kokenut, että koronapandemia on vaikuttanut asumisyksikön yhteiseen toimintaan?**

kyllä  en

Miten?

**10. Mitä yhteisöllistä toimintaa asumisyksikössä on järjestetty ennen koronapandemiaa?**

**11. Oletko ohjannut tai järjestänyt yhteisöllistä toimintaa ennen koronapandemiaa?**

kyllä  en

Mitä toimintaa?

**12. Mitä yhteisöllistä toimintaa asumisyksikössä on järjestetty koronapandemian aikana?**

**13. Oletko ohjannut tai järjestänyt yhteisöllistä toimintaa koronapandemian aikana?**

kyllä  en

Mitä toimintaa?

**14. Onko koronapandemian aikana järjestetty yhteisöllistä toimintaa aiempaa**

enemmän  yhtä paljon  vähemmän

**15. Onko koronapandemia vaikuttanut mielestäsi asumisyksikön yhteisöllisyyteen ja asukkaiden yhteisöllisyyden tunteen kokemiseen?**

kyllä  ei

Miten?

**16. Miten kehittäisit yhteisöllistä toimintaa poikkeusolosuhteissa?**



**17. Ovatko asukkaat saaneet vaikuttaa asumisyksikön toimintaan ja toiminnan suunnitteluun ennen koronapandemiaa?**

kyllä  en

Miten asukkaat ovat saaneet vaikuttaa toimintaan?

**18. Ovatko asukkaat olleet osallisia saamaansa tukeen ennen koronapandemiaa?**

kyllä  ei

Miten asukkaiden osallisuus on näkynyt konkreettisesti?

**19. Ovatko asukkaat saaneet vaikuttaa asumisyksikön toimintaan ja toiminnan suunnitteluun koronapandemian aikana?**

kyllä  ei

Miten asukkaat ovat saaneet vaikuttaa toimintaan?

**20. Ovatko asukkaat olleet osallisia saamaansa tukeen koronapandemian aikana?**

kyllä  ei

Miten asukkaiden osallisuus on näkynyt konkreettisesti?

**21. Oletko työskennellyt asukkaan kanssa, joka on ollut eristettynä koronaviruksen vuoksi?**

kyllä  en

Miten asukkaan eristys on vaikuttanut työskentelyysi?

Tähän voit kertoa muista kokemuksistasi asumisyksiköstä koronapandemian ajalta:

Tähän voit kertoa kehitysideoistasi poikkeusolosuhteissa:

Mikäli haluat kirjoittaa vielä lisää johonkin vastauskohtaan, voit jatkaa kirjoittamista tähän. Muistathan numeroida vastauksesi sen kysymyksen mukaan, johon viittaat.

**Kiitos kyselyyn osallistumisesta! 😊**